

Dział Badań NCK

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

**4
/
2016**

**NOWOŚCI
BADAWCZE
NCK**

październik – listopad 2016

1.	NOWY SŁOWNIK POLITYKI KULTURALNEJ oprac. Tomasz Kukołowicz	4
	• Patriotyzm	5
2.	POLSKIE RAPORTY oprac. Zuzanna Maciejczak, Katarzyna Zarzycka	8
	• Praktyki uczestnictwa w kulturze wśród ludności wiejskiej	9
	• Kultura od nowa. Badania – trendy – praktyka	12
	• Co pozostało po Światowych Dniach Młodzieży 2016	13
	• My jesteśmy kulturalna kolejka, a nie żadne chamstwo. Raport z badania „Bilet za 400 groszy”	14
	• Sposoby spędzania czasu przez seniorów	16
	• Kultura filmowa w Poznaniu. Stan aktualny oraz perspektywy rozwoju	17
	• Czytelność książek w social media	19
	• Dialog wokół murali. Epizody 2016	21
	• Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miast	22
	• Sektor non-profit w 2014 roku	23
	• Potrzeby i możliwości organizacji pozarządowych województwa podlaskiego	25
	• Opinie uczniów szkół artystycznych o procesach edukacyjnych na podstawie badań prowadzonych podczas ewaluacji zewnętrznych w latach 2013-2016	27
3.	DZIEDZICTWO I HISTORIA oprac. Wojciech Głowacki	28
	• Turystyka w Warszawie w 2015 roku	29
	• Charakter ma znaczenie: Postawy, zachowania i kompetencje pracowników muzeów w Wielkiej Brytanii	31
	• Raport roczny ICOMOS	32
	• Nowe obiekty na Polskiej Liście Programu Pamięć Świata	33
	• Siedmiu zarządców morskich obiektów z listy UNESCO podpisało historyczne porozumienie	34
	• Pierwsza Międzynarodowa Konferencja o Obiektach Światowego Dziedzictwa i Muzeach	35

4.	ZAGRANICZNE RAPORTY	36
	oprac. Marcin Poprawski, Zuzanna Maciejczak, Katarzyna Zarzycka, Anna Kozak	
	• Kultura: Miejska przyszłość	37
	• Miasta kultury i tożsamość w Europie	39
	• Otwarty dostęp	40
	• Brexit a „przemysły kreatywne”	42
	• Różnorodność i przemysł filmowy	43
	• Trendy i kompetencje w europejskich sektorach audiowizualnym i występów na żywo	44
	• Zestaw wskaźników dotyczących kultury i demokracji	45
5.	ARTYKUŁY NAUKOWE	46
	oprac. Aleksandra Wiśniewska	
	• Uczciwe ceny kultury	47
	• Kultura samorządowa	48
	• Rynek książki	50
	• Najgorsze filmy świata w zglobalizowanym świecie	52
6.	KSIĄŻKI	54
7.	Z PROGRAMU BADAWCZEGO NCK	58
	oprac. Anna Kozak	
	• Odbiór Światowych Dni Młodzieży i jego kulturowe konteksty. Badania uczestników Światowych Dni Młodzieży Kraków 2016	59

1.

**NOWY SŁOWNIK
POLITYKI
KULTURALNEJ**

PATRIOTYZM

Patriotyzm – co oczywiste – jest słowem nienowym. Jednak w ostatnim czasie można zaobserwować znaczny wzrost jego popularności. W Polsce przykuwa uwagę zarówno osób ceniących tradycję narodową, jak i tych, którzy są do niej nastawieni sceptycznie. Badania zrealizowane przez Narodowe Centrum Kultury i TNS Polska w lipcu 2016 (na potrzeby programu „Niepodległa”) oraz Fundację CBOS w październiku 2016 dostarczają bogatego zasobu informacji na temat tego, jak aktualnie Polacy rozumieją patriotyzm oraz jaki mają do niego stosunek.

Zdecydowana większość Polaków i Polek uważa się za patriotów (88%, za CBOS), a przeszło trzy czwarte ceni postawy patriotyczne (za NCK/TNS). Zdecydowana większość czuje często lub czasem dumę z bycia Polakiem/Polką. Warte odnotowania jest zmiana, jaka dokonała się w tej kwestii na przestrzeni ostatnich lat. O ile w 2003 roku ze stwierdzeniem „Ogólnie rzecz biorąc, Polska jest lepszym krajem niż większość innych krajów” zgodziło się 33% osób, to w 2016 roku było to już 55% osób (za NCK/TNS). Osłabło też poczucie wstydu. W 2003 roku 78% badanych zgodziło się ze stwierdzeniem: „Są pewne rzeczy w dzisiejszej Polsce, których jako Polak/Polka się wstydzę”, a w 2016 roku było ich wyraźnie mniej (63%, za NCK/TNS).

Badania NCK/TNS oraz CBOS pokazują, że wśród Polaków panuje zgoda co do tego, że patriotyzm polega na okazywaniu szacunku godłu, fladze i hymnowi państwowemu oraz dbałości o przekazywanie dzieciom w rodzinach wartości narodowych. Nieco rzadziej z patriotyzmem utożsamiane są postawy, które można określić jako obywatelskie: udział w wyborach, płacenie podatków, wypełnianie obowiązków zawodowych. Warto zauważyć, że choć nie są równie ważne jak szacunek dla symboli narodowych, to w ciągu ostatniej dekady wzrosła liczba ludzi, którzy zaliczają postawy obywatelskie do postaw patriotycznych.

W badaniu Fundacji CBOS znalazł się blok pytań dotyczących relacji pomiędzy patriotyzmem a nacjonalizmem. Przeszło połowa respondentów (52%) nie potrafiła określić, czym te pojęcia się od siebie różnią. Drugą najpopularniejszą odpowiedzią było określenie patriotyzmu jako czegoś pozytywnego, a nacjonalizmu jako czegoś negatywnego. Zestawienie najczęściej pojawiających się odpowiedzi na pytanie otwarte o różnice między patriotyzmem i nacjonalizmem przedstawiamy w tabeli.

NAJCZĘŚCIEJ WSKAZYWANE RÓŻNICE MIĘDZY PATRIOTYZMEM A NACJONALIZMEM (N=166)

POSTRZEGANIE PATRIOTYZMU	
Miłość do ojczyzny	25%
Duma z bycia Polakiem, utożsamianie się ze swoim narodem, więź z ojczyzną	16%
Dobro kraju jako wartość nadrzędna, troska o kraj	12%
POSTRZEGANIE NACJONALIZMU	
Brak tolerancji / szacunku wobec innych narodowości, nienawiść do obcych, antagonizmy na tle etnicznym, ksenofobia, rasizm, faszyzm, negowanie innych nacji	38%
Stawianie swojego kraju i swojej narodowości ponad inne kraje, liczy się tylko interes własnego narodu, przesadne / ślepe uwielbienie swojego kraju	16%
Nacjonalizm jako źródło agresji, przemocy, złych zachowań, źródło konfliktów społecznych	15%

Źródło: CBOS 2016

Opracowanie na podstawie:
NCK/TNS Polska, *Raport z badania zrealizowanego na potrzeby wieloletniego programu rządowego „Niepodległa”*, Warszawa 2016.
CBOS, *Między patriotyzmem a nacjonalizmem*,
Komunikat z badań NR 151/2016.

2.

POLSKIE RAPORTY

PRAKTYKI UCZESTNICTWA W KULTURZE WŚRÓD LUDNOŚCI WIEJSKIEJ

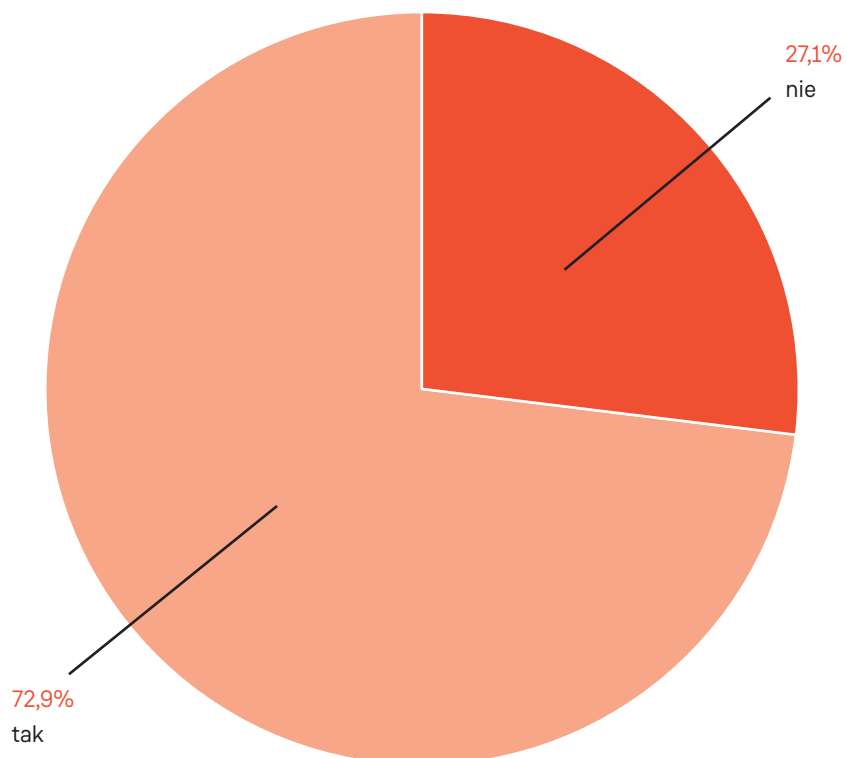
Marcin Jewdokimow, Filip Pazderski, Bartłomiej Walczak
(Instytut Spraw Publicznych)

Podstawowym problemem podejmowanym w publikacji ISP jest specyfika uczestnictwa w kulturze na wsi. W badaniu ilościowym brano pod uwagę perspektywę mieszkańców oraz przedstawicieli lokalnych instytucji i osób działających w szeroko rozumianym obszarze kultury. Sondaż został uzupełniony analizą medialnego obrazu uczestnictwa w kulturze mieszkańców wsi przeprowadzoną przez Beatę Łaciak. Główne tezy sformułowane przez autorów badania zostały przedyskutowane podczas panelu eksperckiego.

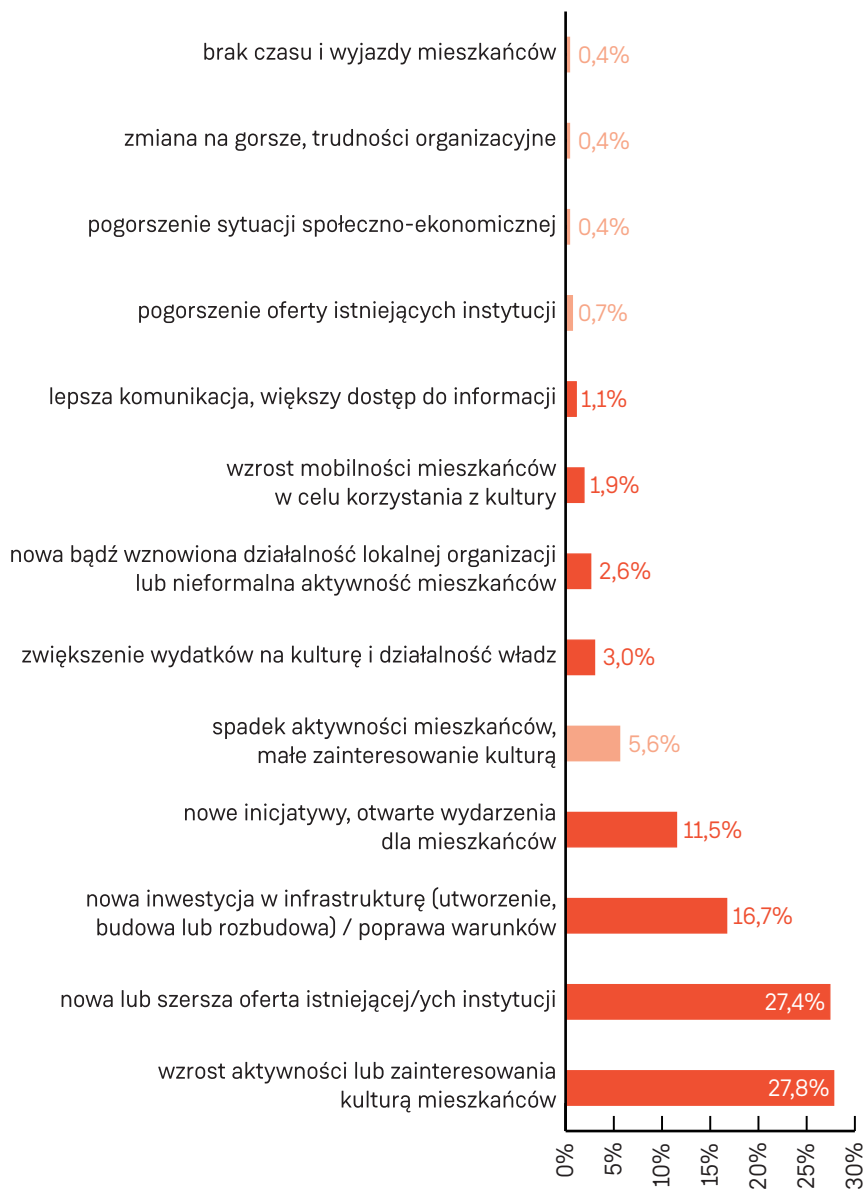
W raporcie zestawiono praktyki uznawane przez mieszkańców wsi za uczestnictwo w kulturze z ich deklaracjami dotyczącymi sposobów spędzania czasu wolnego. Podjęto również wątek korzystania przez mieszkańców wsi z technologii komunikacyjnych. Zwrócono także uwagę na praktyki religijne. Autorzy raportu przeanalizowali funkcję podmiotów publicznych i niepublicznych w tworzeniu praktyk kulturowych, a także stopień zmian w zakresie partycypacji w kulturze. Beata Łaciak w tekście zamykającym publikację przedstawiła dyskurs o wsi kreowany w miastach.

Badanie zrealizowane na zlecenie ISP wykazało, że wiele praktyk spędzania czasu wolnego przez mieszkańców wsi nie jest przez nich postrzegane jako praktyki kulturowe. Jako takie są bowiem rozumiane przejawy kultury zakorzenione w instytucjach, przede wszystkim publicznych. Jak zauważają autorzy: „takie napięcie między dyskursami i praktykami mieszkańców wsi można wytłumaczyć nie tylko ususem słowa kultura, ale także rzeczywistą ważnością i dominacją podmiotów publicznych w organizacji wydarzeń kulturalnych” (s. 103). Na wsiach są to przede wszystkim ośrodki kultury i biblioteki. Ważnymi kanałami, za pośrednictwem których mieszkańcy wsi mają kontakty z oficjalnymi treściami kulturowymi, są media, a przede wszystkim telewizja. Istotny jest również Internet, który stał się medium tylko nieznacznie mniej rozpowszechnionym na wsi niż w mieście.

CZY SPOSÓB OBCOWANIA Z KULTURĄ PRZEZ MIESZKAŃCÓW
ULEGŁ W CIĄGU OSTATNICH 5 LAT JAKIMŚ ZMIANOM?

ODPOWIEDZI NA PYTANIE OTWARTE DOTYCZĄCE CHARAKTERU ZMIANY
W SPOSOBIE KORZYSTANIA Z CZASU WOLNEGO PRZEZ MIESZKAŃCÓW
POSZCZEGÓLNYCH WSI W CIĄGU OSTATNICH 5 LAT

NOWE TECHNOLOGIE

KULTURA OD NOWA. BADANIA – TRENDY – PRAKTYKA

Instytut Kultury Miejskiej (praca zbiorowa)

Instytut Kultury Miejskiej wydał publikację podsumowującą konferencję badaczy i praktyków pt. „Kultura od nowa”, która miała miejsce w Gdańsku w ubiegłym roku. Teksty zebrane w publikacji odnoszą się do nowych zjawisk, nowych ujęć i trendów w kulturze. Autorzy, praktycy i badacze, piszą o kulturze w kontekście przemian technologicznych, polityki kulturalnej i zarządzania kulturą. Inne podejmowane tematy to edukacja i animacja kulturalna.

W zbiorze pokonferencyjnym ciekawe dla siebie teksty znajdują czytelnicy zainteresowani teatrem, muzeami, czytelnictwem, klubokawiarniami czy ewaluacją przedsięwzięć kulturalnych. Najwięcej miejsca poświęcono jednak nowym mediom, społeczeństwu informacyjnemu i digitalizacji kultury.

Naszą uwagę zwrócił tekst Wojciecha Kowalika, Łukasza Maźnicy i Jana Strycharza zatytułowany „Wyniki badań świadomości Polaków w kontekście digitalizacji kultury” (s. 79–91). Przedstawione przez nich wyniki badań polskich internautów wskazują, że świadomość digitalizacji dziedzictwa kulturowego wśród Polaków pozostaje ograniczona.

CZY PANA(I) ZDANIEM W POLSCE SĄ PODEJMOWANE DZIAŁANIA, KTÓRE POZWOLĄ NA UDOSTĘPNIANIE ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTURY W INTERNECIE?

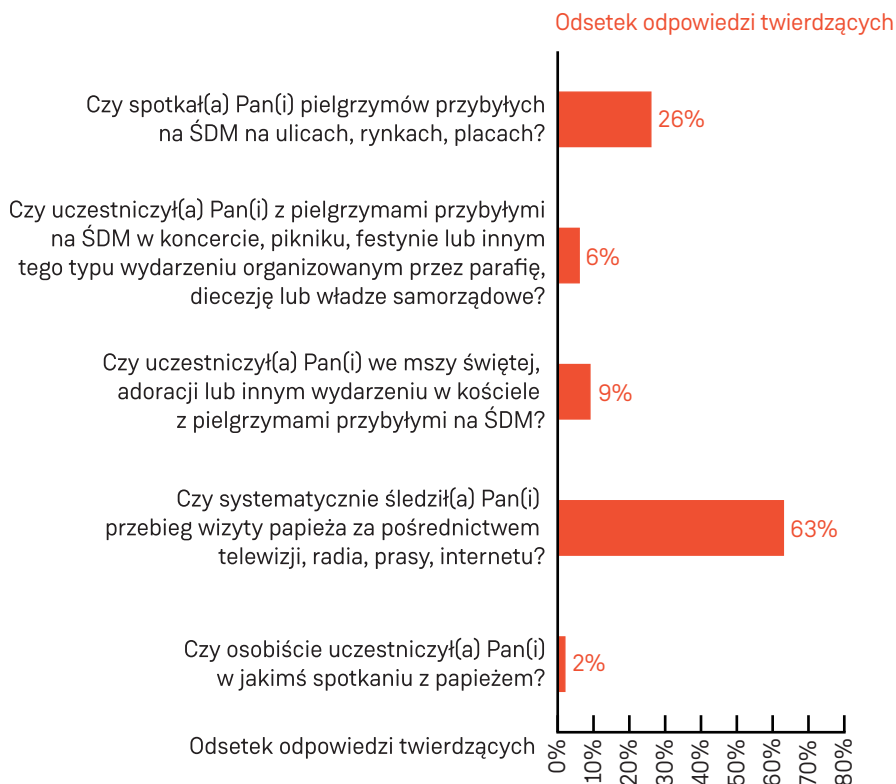
wiek (lata)	tak (%)	nie (%)	nie wiem/trudno powiedzieć
15–18	37,3	34,4	28,3
19–24	34,8	29,8	35,4
25–34	29,8	29,5	40,8
35–49	29,6	18,4	52
≥ 50	30,6	14,5	54,9

UCZESTNICTWO W KULTURZE

CO POZOSTAŁO PO ŚWIATOWYCH DNIACH MŁODZIEŻY 2016

Marta Bożewicz (CBOS)

Komunikat CBOS przedstawia wnioski z badania dotyczącego opinii Polaków na temat Światowych Dni Młodzieży i ich osobistych doświadczeń związanych z wizytą papieża Franciszka. Okazuje się, że prawie $\frac{2}{3}$ spośród badanych dorosłych mieszkańców Polski systematycznie śledziło przebieg wizyty papieża za pośrednictwem mediów, a ponad $\frac{1}{4}$ miała bezpośredni kontakt z pielgrzymami. Ogólne wrażenie, jakie pozostawiły na Polakach Światowe Dni Młodzieży, jest bardzo dobre – częściej niż w badaniu przeprowadzonym przed wydarzeniem respondenci zgadzali się z poglądem, że ŚDM w Polsce to ważne wydarzenie dla nich osobiście i dla innych ludzi.

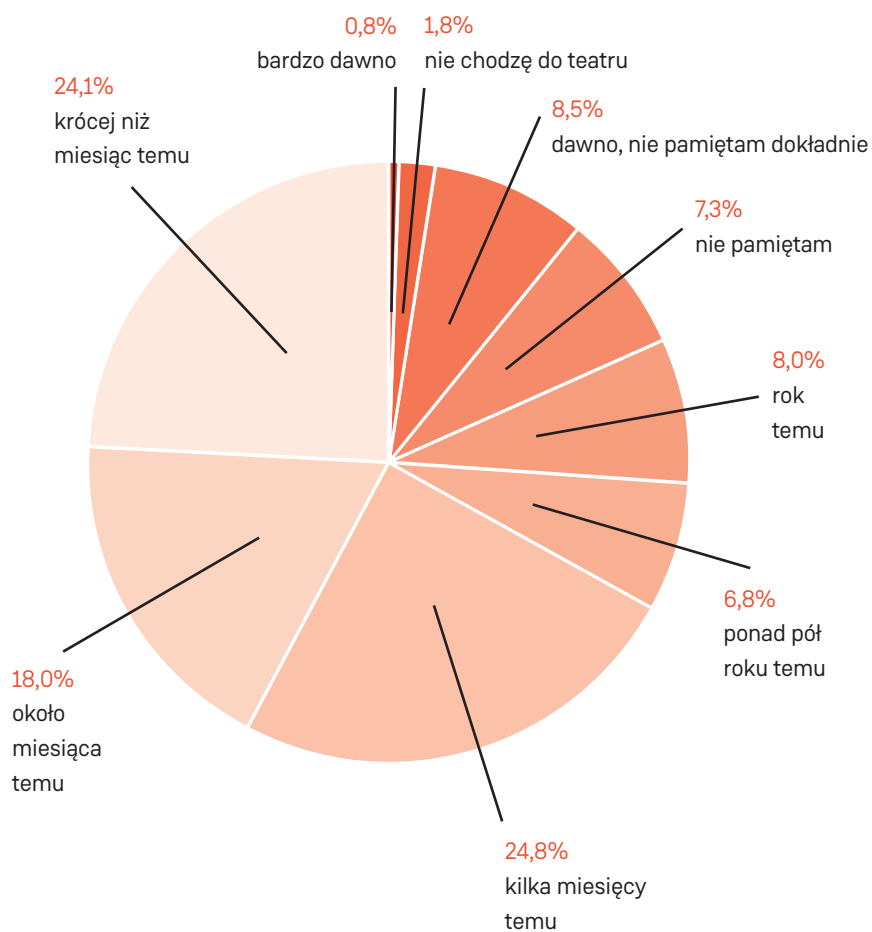
MY JESTEŚMY KULTURALNA KOLEJKA, A NIE ŻADNE CHAMSTWO. RAPORT Z BADANIA „BILET ZA 400 GROSZY”

Barbara Fatyga, Bogna Kietlińska (Fundacja Obserwatorium Żywej Kultury)

Fundacja Obserwatorium Żywej Kultury, na zlecenie Instytutu Teatralnego, przeprowadziła badania publiczności w trakcie akcji „Bilet za 400 groszy”, która odbyła się 14 maja 2016 roku. Wydarzenie, które przeprowadzono pod hasłem „Grosze grają rolę”, miało na celu uświadomienie społeczeństwu, że bez wsparcia finansów publicznych teatr publiczny nie mógłby istnieć. Chciano także, aby do teatrów mogły się wybrać osoby, dla których bilety na co dzień są zbyt drogie. W związku z tym w ramach przedsięwzięcia w kasach polskich teatrów sprzedawano bilety za 400 groszy. Kwota ta symbolizowała okrągłą rocznicę śmierci Williama Szekspira. W sumie w 90 teatrach w 38 miastach Polski sprzedawano bilety na 106 spektakli. Poza analizą efektów akcji raport omawia także sytuację kulturalną w polskich miastach oraz społeczno-demograficzną typologię uczestników wydarzenia. Do najchętniej wybieranych typów spektakli należały te, które określane były jako lekkie (musicale, teatr muzyczny, operetka, komedia, farsa itp.) – te chciało wybrać w sumie 43,3% badanych. Najwięcej biletów kupiono jednak na klasykę (w tym operę i balet) – było to 35,5% uczestników.

KIEDY OSTATNIO BYŁ/A PAN/I W TEATRZE? BADANIE W RAMACH AKCJI
„BILET ZA 400 GROSZY” (N=146)

NOWOŚCI BADAWCZE NCK

SPOSOBY SPĘDZANIA CZASU PRZEZ SENIORÓW

Małorzata Omyła-Rudzka (CBOS)

Komunikat CBOS przedstawia wnioski dotyczące sposobu spędzania czasu przez seniorów wysnute na podstawie danych z dwóch badań CBOS przeprowadzonych na reprezentatywnych próbach losowych dorosłych mieszkańców Polski. W sondażu zadano szczegółowe pytanie o sposoby spędzania wolnego czasu. Jak się okazało, ułożyły się one w pewne grupy współwystępujących aktywności.

W wyniku przeprowadzenia analizy czynnikowej wyodrębniono następujące typy aktywności podejmowane przez seniorów w wolnym czasie:

- uczestnictwo w kulturze, rozwijanie zainteresowań;
- pomaganie rodzinie;
- spotkanie się ze znajomymi, krewnymi;
- spokojna aktywność w domu i poza domem;
- uczestnictwo we wspólnotach religijnych, wolontariat.

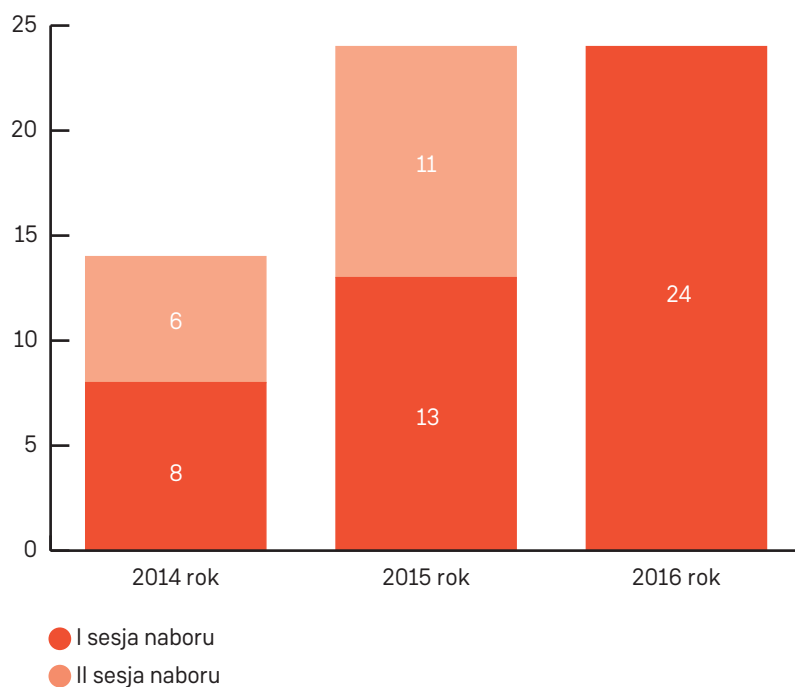
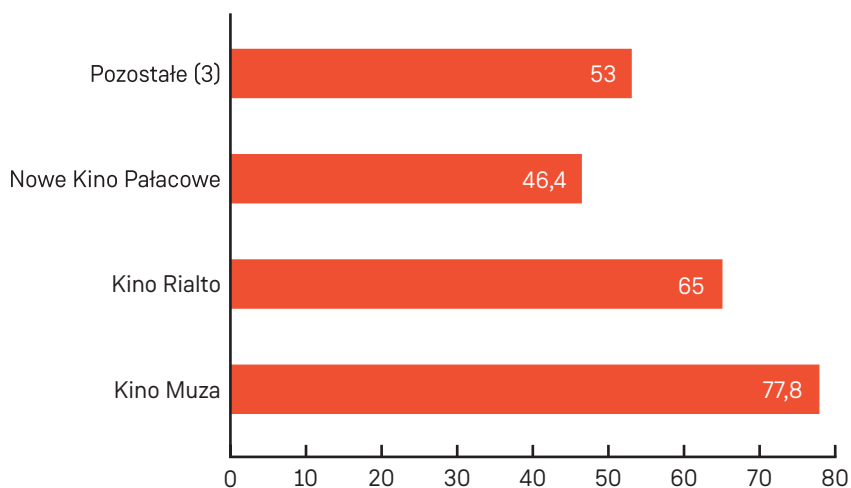
KULTURA FILMOWA W POZNANIU. STAN AKTUALNY ORAZ PERSPEKTYWY ROZWOJU

Marcin Adamczak, Aleksandra Gwiazda, Michał Piepiórka
(Fundacja Edukacji Kulturalnej Ad Arte)

Na zlecenie Estrady Poznańskiej oraz Poznań Film Commission przygotowany został raport o kulturze filmowej w stolicy województwa wielkopolskiego. Publikacja powstała z założenia, że pod tym względem Poznań posiada wiele atutów, które nie zawsze są dostrzegane. Ich rozpoznanie oraz opis umożliwiły autorom wysunięcie rekomendacji, które pozwolą wypracować rozwiązania prowadzące do wzmocnienia istniejących już fenomenów.

Autorzy szeroko rozumieją kulturę filmową – opisana zostaje nie tylko edukacja filmowa, ale także środowisko producenckie, wsparcie finansowe projektów filmowych, baza techniczna czy istniejąca baza kin i festiwali filmowych. Publikacja podkreśla nie tylko mocne strony, ale wskazuje także na wyzwania, przed jakimi stoi miasto, jeśli chce, by jednym z elementów jego polityki kulturalnej była kinematografia. Omówione zostają więc sposoby rozwoju edukacji scenopisarskiej czy postulaty środowiska producenckiego, w tym konieczność podjęcia decyzji co do statusu twórczości audio-wizualnej w ramach działań promocyjnych miasta. Raport przestrzega także przed możliwymi negatywnymi skutkami rosnącej liczby wnioskodawców w naborach Regionalnego Funduszu Filmowego Poznań (z 14 w 2014 roku do 24 w 2015) oraz proponuje sposoby ich uniknięcia.

LICZBA WNIOSKÓW W POSZCZEGÓLNYCH NABORACH RFF POZNAŃ

LICZBA WIDZÓW W POZNAŃSKICH KINACH STUDYJNYCH W 2015 R.
(W TYS.)

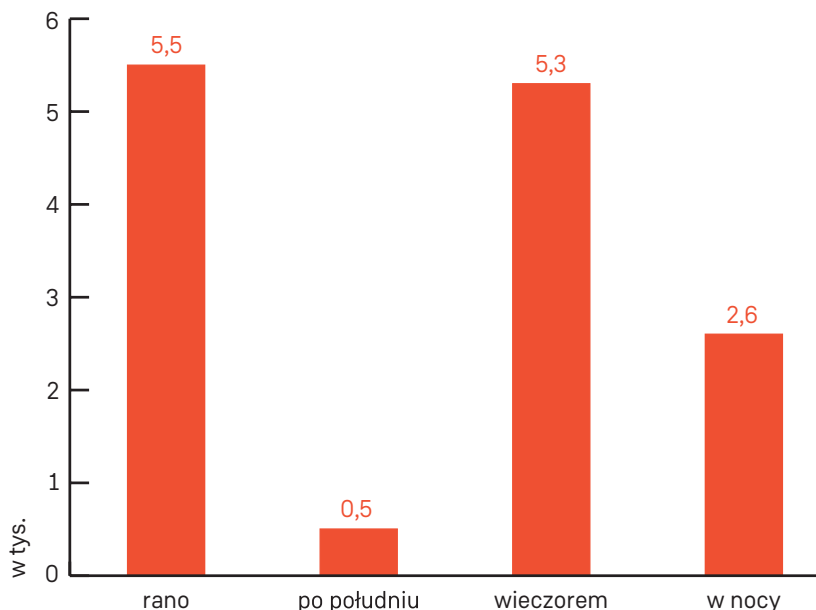
CZYTELNICTWO

CZYTELNICTWO KSIĄŻEK W SOCIAL MEDIA

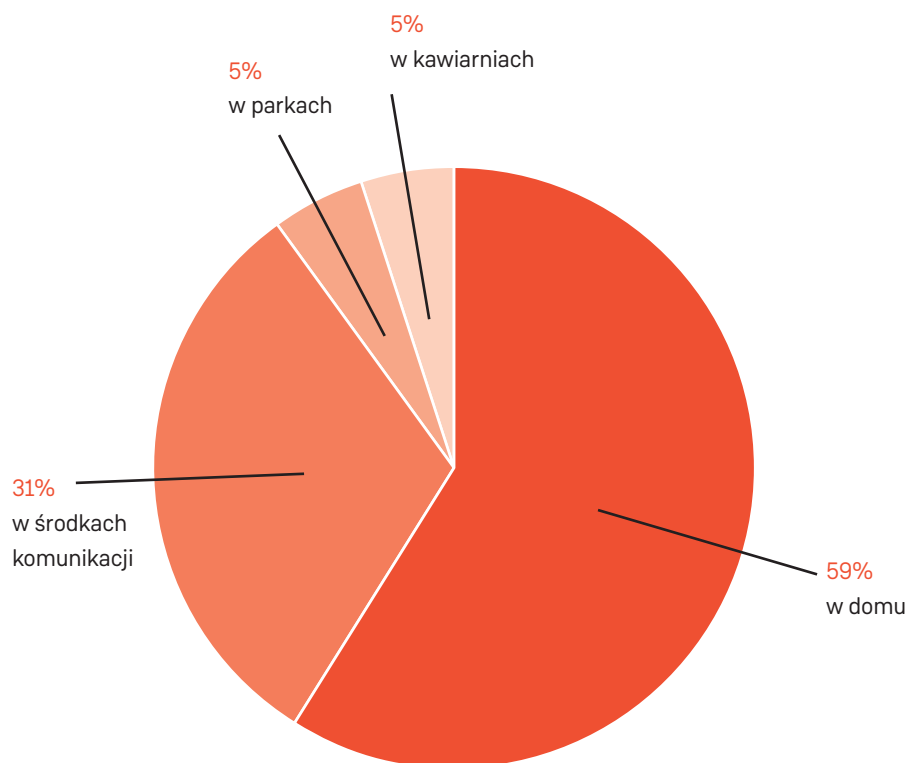
Monika Tomsia, Małgorzata Kilian (IMM)

„Internauci czytają coraz więcej książek. Najczęściej o poranku i nad mo-
rzem” – czytamy w raporcie opartym na analizie wpisów dotyczących czy-
telnictwa umieszczonych na Facebooku i Twitterze. Monitoring mediów
społecznościowych pozwolił na wysunięcie interesujących wniosków doty-
czących czytelnictwa. Internautom zdarza się zarywać noce przy książkach
(2,6 tys. wzmianek), a ich ulubionym miejscem „konsumpcji” tekstu jest
łóżko (2,7 tys. wzmianek). 59% wszystkich wzmianek mówiło o czytaniu
w domu, dalsze 31% o lekturze w różnego rodzaju środkach transportu. Cie-
kawym wnioskiem jest zbadanie kontekstu, w jakim pojawiają się informa-
cje o czytaniu i książkach. 9000 wzmianek odnosiło się do filmu, a 3500
do muzyki. Internauci komentowali adaptacje i ekranizacje lub rozprawiali
o tym, jakiej muzyki chętnie słuchają w trakcie lektury.

KIEDY INTERNAUCI CZYTAJĄ? (LICZBA WZMIANEK W TYS.)

GDZIE CZYTAJĄ INTERNAUCI? (% WZMIANEK)

SZTUKA W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

**DIALOG WOKÓŁ MURALI.
EPIZODY 2016**

Noemi Modnicka, Ewa A. Jagiełło (Qualio na zlecenie Fundacji Urban Forms)

Publikacja opiera się na studiach przypadków trzech działań artystycznych w przestrzeni miejskiej Łodzi, w których swój udział miała Fundacja Urban Forms. Wykorzystując różnorodne techniki badawcze (ankiety, obserwacje uczestniczące i wywiady), obserwowano wpływ wybranych artystycznych interwencji na: „ludzkie zachowania, jakościowy odbiór przestrzeni i relacje społeczne” (s. 4). Co warto podkreślić, badacze nie starali się zachować pozycji obiektywnych obserwatorów, tylko wchodzili w rolę uczestników wydarzeń. Ważnym elementem opisywanych działań artystycznych była bowiem partycypacja mieszkańców.

Pierwszy opisany przypadek to murale na Bałutach, do których tworzenia zaproszono izraelskich artystów w ramach Festiwalu „Energia Miasta 2016”. Druga interwencja analizowana w pracy miała miejsce w Śródmieściu Łodzi w tzw. kwartale Włókiennicza i podobnie jak w pierwszym opisywanym przypadku jej trwałym efektem jest mural na ścianie kamienicy, w którego malowanie zaangażowano mieszkańców. Trzecim opisanym „epizodem” jest instalacja „Koncert na wstążki” Jerzego Janiszewskiego na Starym Rynku w Łodzi.

Publikacja opisuje głównie pozytywne efekty analizowanych przypadków interwencji artystycznych, przede wszystkim w wymiarze społecznym, takie jak budowanie więzi i przestrzeni dialogu oraz ożywienie i nadanie zdegradowanym miejscom pozytywnych znaczeń. W raporcie niewiele miejsca poświęcono negatywnym opiniom i trudnym sytuacjom związanym z podejmowaniem działalności artystycznej w przestrzeni miejskiej.

WARSZTATY STREET ARTU
PODCZAS „BIGLA NA MŁYNARSKIEJ”

Fot. Archiwum Fundacji
Urban Forms

REWITALIZACJA

**REWITALIZACJA ZDEGRADOWANYCH
OBSZARÓW MIAST**

NIK

Raport przedstawia wyniki kontroli skuteczności Lokalnych Programów Rewitalizacji przeprowadzonej przez NIK w latach 2007–2015 w pięciu województwach (dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, małopolskim i mazowieckim). Rewitalizacja, według definicji przytoczonej w raporcie, powinna być wyprowadzaniem ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki (s. 6). Tymczasem, na co wskazują wyniki kontroli, w wielu przypadkach brakuje kompleksowości działań, zintegrowanego planowania przedsięwzięć i udziału społeczeństwa w pracach nad Lokalnymi Programami. Wobec tego nie jest w pełni osiąganym zasadniczy cel programów rewitalizacji, jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców, w tym włączenie do uczestnictwa w sferze konsumpcji, kultury i rekreacji.

„Pomimo iż przy określaniu obszarów zdegradowanych wskazywano, poza złym stanem technicznym budynków i infrastruktury, na wiele problemów o charakterze społecznym i gospodarczym, to realizowane projekty dotyczyły w znacznym stopniu odnowy pojedynczych budynków (...).”

(s. 12)

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

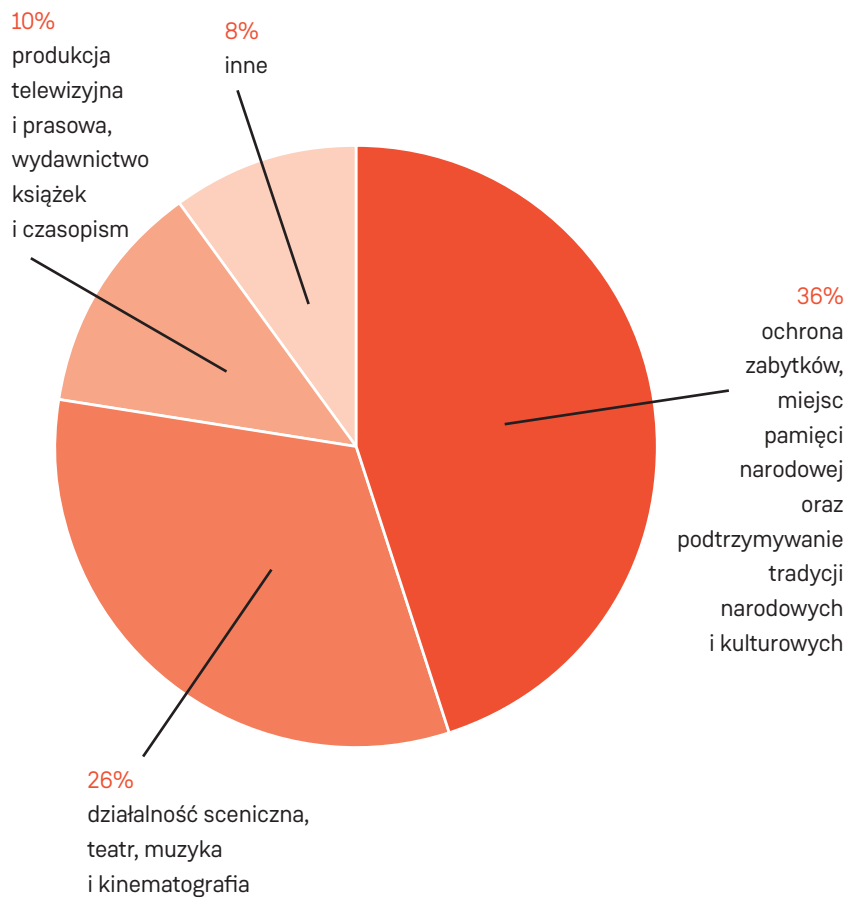
SEKTOR NON-PROFIT W 2014 ROKU

Departament Badań Społecznych i Warunków Życia GUS

Wydawana w cyklu dwuletnim publikacja GUS-u omawia stan sektora non-profit w Polsce. Przyjęta przez autorów definicja organizacji tego typu nawiązuje do rekomendacji ONZ z podręcznika „Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts”. Na gruncie polskim obejmuje to zarówno organizacje pożytku publicznego, jak i organizacje kościelne. W 2014 roku w Polsce aktywną działalność prowadziło 100,7 tys. takich podmiotów. 82,8 tys., czyli 82% tej grupy, stanowiły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje (w tym fundacje stanowiły 10,7 tys. podmiotów). Spośród wszystkich aktywnych w 2014 roku organizacji non-profit 11 tys. jako swoją główną działalność wskazało kulturę i sztukę. Właściwie wszystkie z nich (10,9 tys.) były stowarzyszeniami i podobnymi organizacjami lub fundacjami. Najczęściej zajmowały się ochroną zabytków i miejsc pamięci narodowej oraz działalnością sceniczną, teatrem, muzyką czy kinematografią. Spośród przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego 23% zajmowało się działalnością kulturalną.

OBSZAR AKTYWNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W RAMACH GŁÓWNEJ DZIEDZINY DZIAŁANOŚCI „KULTURA I SZTUKA”

NOWOŚCI BADAWCZE NCK

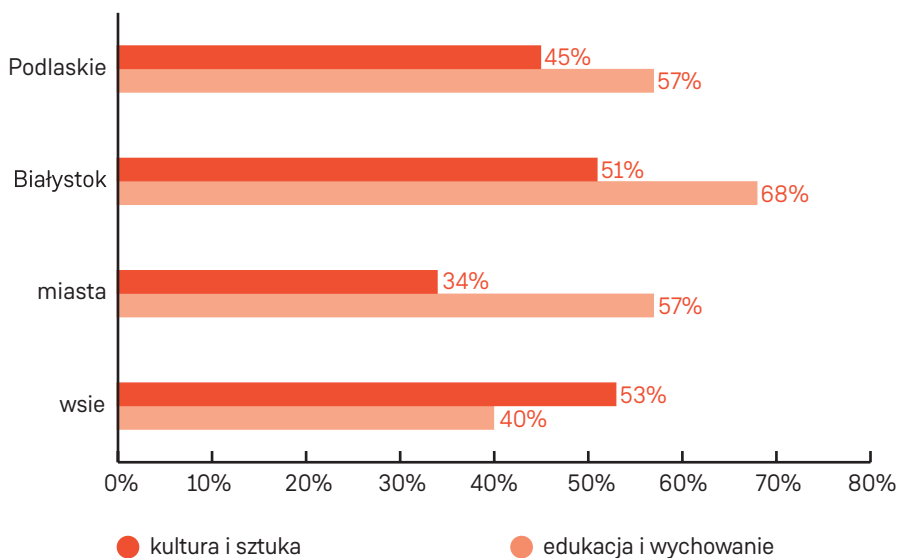

POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

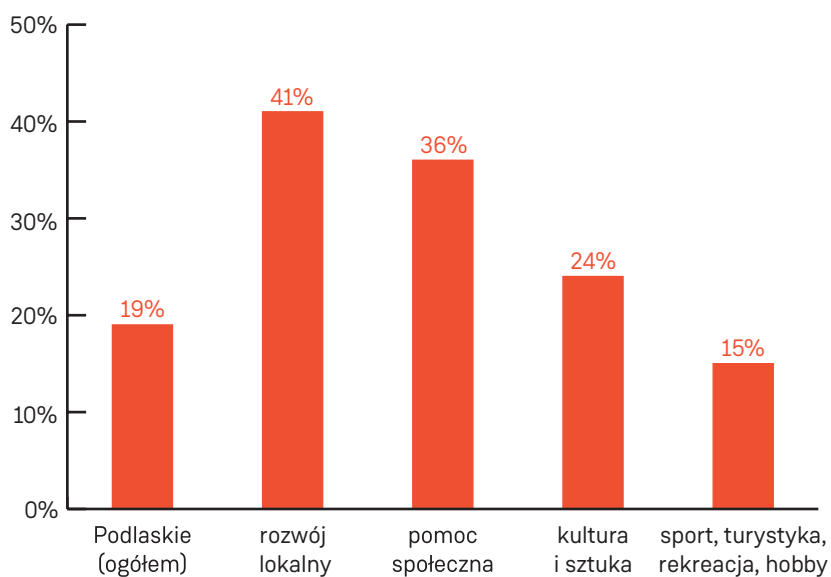
Piotr Adamiak, Beata Charycka, Marta Gumkowska
(Stowarzyszenie Klon/Jawor)

Na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego przeprowadzono badania środowiska podlaskich organizacji pozarządowych oraz ich wewnętrznego zróżnicowania. Raport omawia poszczególne elementy struktury NGO w tym regionie, skupiając się na sześciu najważniejszych obszarach działalności: sporcie, turystyce, rekreacji i hobby; edukacji i wychowaniu; kulturze i sztuce; rozwoju lokalnym; usługach socjalnych i pomocy społecznej oraz ochronie zdrowia. Podlaski sektor pozarządowy stanowi 3% polskiego i zrzesza niecałe 3 tysiące zarejestrowanych podmiotów. Z tego kulturą i sztuką (w ramach głównej lub pobocznej działalności) zajmuje się 449 podmiotów. Najwięcej z nich działa na poziomie ogólnopolskim lub międzynarodowym (58%), lokalnie działa 27%, a regionalnie tylko 15%. Jako główną działalność kulturę i sztukę wskazało 16% podlaskich organizacji pozarządowych. Pamiętając, że jedna organizacja może zajmować się więcej niż jednym polem działań w danej dziedzinie, warto zauważyć, że podlaskie pozarządowe organizacje kulturalne zajmują się przede wszystkim organizacją lokalnych wydarzeń kulturalnych, takich jak święta czy festiwale (71%). Ponadto podtrzymują zwyczaje (56%) czy animują (48%). Najmniej (bo tylko 9%) prowadzi ośrodki kultury, biblioteki czy muzea.

PORÓWNIANIE POPULARNOŚCI RÓŻNYCH BRANŻ WŚRÓD ORGANIZACJI DZIAŁAJĄCYCH W BIAŁYMSTOKU, INNYCH MIASTACH ORAZ NA WSI

PROCENT PODLASKICH ORGANIZACJI KORZYSTAJĄCYCH Z ZAGRANICZ- NYCH ŹRÓDEŁ PUBLICZNYCH W 2014 ROKU – ZRÓŻNICOWANIE WE- WNĘTRZNE ZE WZGLĘDU NA BRANŻĘ

EDUKACJA ARTYSTYCZNA

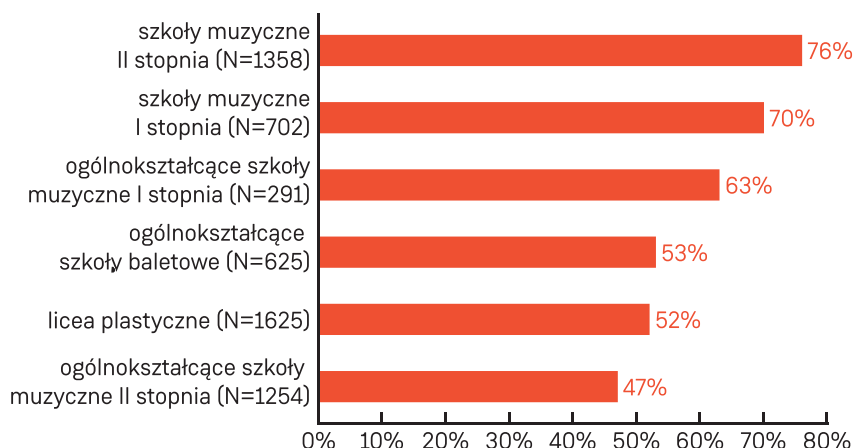
OPINIE UCZNIÓW SZKÓŁ ARTYSTYCZNYCH O PROCESACH EDUKACYJNYCH NA PODSTAWIE BADAŃ PROWADZONYCH PODCZAS EWALUACJI ZEWNĘTRZNYCH W LATACH 2013–2016

Jolanta Bedner (Centrum Edukacji Artystycznej)

Publikacja podsumowuje badania ewaluacyjne przeprowadzane wśród uczniów szkół artystycznych w ciągu ostatnich trzech lat. Uczniom szkół muzycznych, liceów plastycznych i szkół baletowych zadawano pytania między innymi o stosunek do swojej szkoły, proszono o ocenę sposobu nauczania i działań samych nauczycieli, a także o ocenę poczucia wpływu na to, co dzieje się w szkole. Raport przedstawia wykresy z rozkładami odpowiedzi na poszczególne pytania z uwzględnieniem zróżnicowania szkół, jednak zrezygnowano z interpretowania przedstawianych danych.

Jak wykazały badania, najczęściej pozytywne stanowisko wobec procesów edukacyjnych zajmowali uczniowie szkół muzycznych I i II stopnia. W pozostałych raportach ewaluacyjnych CEA uwzględnione są również opinie rodziców i nauczycieli na temat procesów edukacyjnych w szkołach artystycznych.

LUBIĘ CHODZIĆ DO MOJEJ SZKOŁY (ODPOWIEDŹ „TAK”)

3.

DZIEDZICTWO I HISTORIA

TURYSTYKA KULTURALNA

**TURYSTYKA W WARSZAWIE
W 2015 ROKU**

Stołeczne Biuro Turystyki

Stołeczny ratusz przedstawił po raz drugi raport zbierający dane dotyczące turystów odwiedzających Warszawę. W ubiegłym roku do stolicy przybyło według szacunków autorów opracowania prawie 8,5 mln odwiedzających, wśród których przeważali Polacy (przeszło 5,5 mln). W grupie obcokrajowców najwięcej było Niemców (20%) i Brytyjczyków (14%).

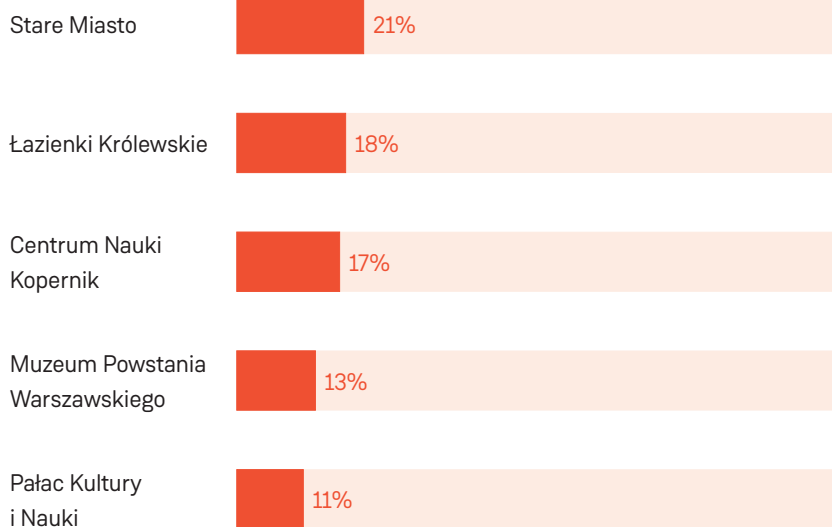
Najczęstszy powód przyjazdu to, zarówno dla turystów krajowych (38%), jak i zagranicznych (26%) – zwiedzanie zabytków. Warszawa stanowiła cel podróży służbowej dla zaledwie 4% odwiedzających ją Polaków i dla 7% obcokrajowców. Wśród atrakcji turyści obcokrajowi najwyżżej oceniali Stare Miasto (44%), Łazienki (13%), Pałac Kultury i Nauki, Pałac w Wilanowie (oba 11%) oraz Muzeum POLIN (10%). Polacy również cenią Stare Miasto (21%), Łazienki (18%) i PKiN (11%). Miejsce Muzeum POLIN i Wilanowa zastępuje jednak w tej grupie turystów Muzeum Powstania Warszawskiego (13%) i Centrum Nauki Kopernik (17%).

Najczęściej odwiedzanym muzeum pozostaje Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (2,4 mln zwiedzających). Na drugim miejscu plasują się Łazienki Królewskie (2,1 mln), wyprzedzając Zamek Królewski, Muzeum Powstania Warszawskiego i Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN (wszystkie trzy po około 600 tys.). Mimo sukcesu frekwencyjnego zeszłorocznych wystaw czasowych (m.in. ekspozycji poświęconej Oldze Boznańskiej), Muzeum Narodowe zarejestrowało jedynie 338 tys. widzów.

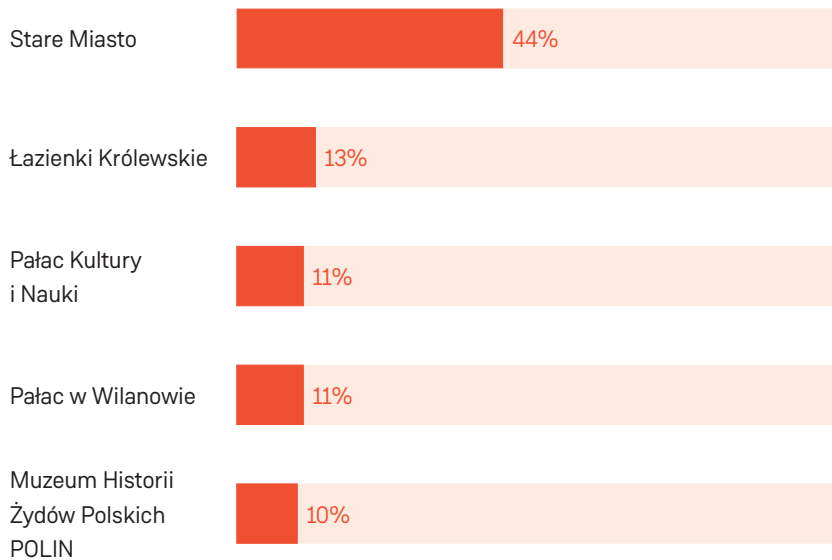
W raporcie zamieszczono także podstawowe informacje na temat miasta, jego położenia, komunikacji, usług hotelowych oraz wyniki badań zadowolenia turystów z pobytu w Warszawie.

TOP 5 NAJWIĘKSZYCH ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH

Turyści krajowi

Turyści zagraniczni

CHARAKTER MA ZNACZENIE: POSTAWY, ZACHOWANIA I KOMPETENCJE PRACOWNIKÓW MUZEÓW W WIELKIEJ BRYTANII

BOP Consulting

Zlecony przez Arts Council England, Museums Galleries Scotland, Museums Association i Association of Independent Museums raport miał dostarczyć odpowiedzi na pytanie o potrzeby muzealnego rynku pracy w Wielkiej Brytanii w ciągu najbliższych dziesięciu lat. Autorzy określają pożądane umiejętności, podejścia i zachowania przyszłych pracowników.

Opracowanie podkreśla potrzebę większego zróżnicowania i elastyczności pracowników muzealnego sektora, które wprowadzą nowe kwalifikacje, energię i pomysły. Konstatowany jest negatywny skutek nieumiejętności zarządzania kadrą i pozyskiwania funduszy ze źródeł pozabudżetowych, jak również posługiwania się nowoczesnymi technologiami. Autorzy zwracają uwagę na jednoczesną konieczność zachowania specjalistycznych umiejętności pracowników muzeów wynikającą z ich wykształcenia oraz na znaczenie cech osobistych, takich jak optymizm, motywacja, kreatywność, wytrwałość i innych niezbędnych w wykonywaniu zawodów muzealnych.

Raport analizuje także zarobki pracowników muzeów, ich wykształcenie, sposoby rekrutacji stosowane przez instytucje muzealne oraz potrzeby brytyjskiego rynku pracy. Publikacja uwzględnia również liczne wskazówki dotyczące poszukiwania osób spełniających określone w raporcie kryteria wyboru przyszłych pracowników muzeów.

RAPORT ROCZNY ICOMOS

ICOMOS

W ubiegłym roku Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków (ICOMOS) świętowała pięćdziesięciolecie powstania. Z tej okazji delegaci narodowych komitetów spotkali się na warszawskim Zamku Królewskim, ponieważ organizację tę powołano do życia w Warszawie w 1965 roku, na mocy postanowień przyjętej w poprzednim roku Karty Weneckiej.

Rada Naukowa ICOMOS określiła następujące interdyscyplinarne tematy badawcze na najbliższe lata: rekonstrukcje (2016 r.), dziedzictwo i demokracja (2017 r.), zrównoważony rozwój (2018 r.) oraz krajobrazy wiejskie (2019 r.). Publikacja zdaje sprawę z działań podejmowanych przez organizację w celu ochrony światowych zabytków oraz z aktywności Rady na międzynarodowej arenie politycznej i naukowej. W 2015 r. utworzono m.in. kolejny komitet ICOMOS: PRERICO (Międzynarodowy Komitet Naukowy ds. Miejsc Religii i Rytuałów). Jego zadaniem będzie propagowanie zrozumienia i ochrony oraz dobrego zarządzania miejscami uważanymi za dziedzictwo światowe ze względu na ich dawne, obecne i przyszłe role w religii, duchowości lub rytuałach.

Raport uwzględnia również listę wybitnych obiektów zabytkowych zagrożonych zdaniami Rady zniszczeniem, wyburzeniem lub szkodliwym przekształceniem (ang. Heritage Alert). ICOMOS zwraca uwagę na alarmujący stan m.in. berlińskiego międzynarodowego centrum kongresowego, zabudowań dzielnicy rządowej w Oslo, wiedeńskiego kompleksu szpitalnego Steinhof i zabudowań wzgórza zamkowego w bułgarskim Wielkim Tyrnowie.

DZIEDZICTWO KULTUROWE

**NOWE OBIEKTY NA POLSKIEJ
LIŚCIE PROGRAMU PAMIĘĆ ŚWIATA**

UNESCO

Polska Lista Krajowa Programu UNESCO Pamięć Świata wzbogaciła się o jedenaście kolejnych obiektów. Program ten, powołany w 1992 roku, ma na celu zachowanie dziedzictwa dokumentacyjnego i upowszechnienie dostępu do niego. W 2015 roku UNESCO przedstawiło nowe zalecenia dotyczące dziedzictwa dokumentacyjnego, podkreślając jego szczególne znaczenie i potrzebę wspólnej odpowiedzialności za nie w obecnych czasach, w których kształtowane są nowe relacje między narracjami historycznymi a współczesnością oraz pomiędzy miejscami dziedzictwa i wspólnotami nimi zarządzającymi.

Lista Krajowa Programu istnieje od 2014 roku. Do tej pory znajdowało się na niej jedenaście zabytków przechowywanych w polskich muzeach i archiwach, m.in. Konstytucja 3 maja i kronika Galla Anonima. W ramach drugiej edycji Programu Polski Komitet zdecydował o poszerzeniu Listy o następujące obiekty: rocznik świętokrzyski dawny, dokument Zbiluta z 1153 roku, akt unii krewskiej, akt erekcyjny Związku Pruskiego, mszał Zakonu Krzyżackiego, statut Łaskiego z 1506 roku, „O poprawie Rzeczypospolitej” Andrzeja Frycza Modrzewskiego, „Opisy i widoki zabytków starożytności w Królestwie Polskim” Kazimierza Stronczyńskiego, testament polityczny Adama Jerzego Czartoryskiego, proces o Morskie Oko oraz archiwum Towarzystwa Naukowego Warszawskiego.

W ramach Programu Pamięć Świata prowadzona jest również od 1997 roku lista międzynarodowa. Do tej pory znalazło się na niej czternaście zabytków polskich, m.in. archiwum Komisji Edukacji Narodowej, rękopisy Fryderyka Chopina, archiwum Biura Odbudowy Stolicy, zbiory Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu i Księga henrykowska.

DZIEDZICTWO NATURALNE

SIEDMIU ZARZĄDCÓW MORSKICH OBIEKTÓW Z LISTY UNESCO PODPISAŁO HISTORYCZNE POROZUMIENIE

UNESCO

W regionie Wschodniego Tropikalnego Pacyfiku (ang. Eastern Tropical Pacific) znajduje się siedem morskich obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa UNESCO: wyspy Galapagos, Park Narodowy Coiba, Wyspy Kokosowe, wyspa Malpelo, archipeląg Revillagigedo oraz obszary Guanacaste i Zatoki Kalifornijskiej. Przed miejscami tymi stoją wspólne wyzwania i trudności, z nielegalnym połowem rekinów, płetwali błękitnych, żółwi i innych gatunków morskich zwierząt na czele.

Począwszy od 2004 roku podjęto międzynarodową współpracę mającą na celu ochronę obszaru wybrzeża i oceanu Wschodniego Tropikalnego Pacyfiku. Doszło wówczas do porozumienia rządów Kostaryki, Panamy, Kolumbii i Ekwadoru. Teraz zarządcy wszystkich siedmiu morskich obiektów podpisali dokument nazwany Kartą Punta Suarez, który określa cele powołanej do życia grupy interesu. Są to:

- popularyzacja i wymiana wiedzy naukowej i technicznej, by usprawnić zarządzanie obiektami;
- uzyskiwanie finansowania projektów w skali regionalnej, które wesprą skuteczną ochronę dziedzictwa;
- organizacja spotkań, by ustalić dalsze działania służące wspólnym planom.

PIERWSZA MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA O OBIEKTACH ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA I MUZEACH

UNESCO

Zorganizowana przez UNESCO konferencja wykazała potrzebę współpracy zarządców obiektów światowego dziedzictwa i związanych z nimi muzeów ze społecznościami lokalnymi i międzynarodowym gronem ekspertów. Współpraca ta ułatwia ochronę dziedzictwa, a także wzmacnia więź mieszkańców ze środowiskiem kulturalnym i naturalnym, co pozwala na wspólne mierzenie się z wyzwaniami współczesności, takimi jak światowe konflikty zbrojne i zmiany klimatyczne.

Zwrócono uwagę na jednoczącą, uniwersalną wartość zabytków kultury i natury, w tym szczególnie tych wpisanych na światową listę UNESCO (1052 obiekty). Pokazują one ponadnarodowe związki między społeczeństwami, korzystającymi z nich i współtworzącymi je na przestrzeni wieków i tysiącleci. Podniesiono konieczność zwiększenia znaczenia dziedzictwa w życiu współczesnych społeczeństw oraz korzystania z najnowszych zdobyczy muzeologii (m.in. technologie cyfrowe, partycypacja społeczności lokalnych w tworzeniu ekspozycji). Poruszono również zagadnienie wpływu obecnych niepokojów na Bliskim Wschodzie (zniszczenia, grabieże i nielegalny handel dziełami sztuki) na dziedzictwo kulturowe. Uczestnicy konferencji zgodzili się co do potrzeby odbudowy muzeum w Palmyrze i rekonstrukcji jego kolekcji oraz przewodniej roli UNESCO w sytuacjach zagrożenia dziedzictwa.

4.

ZAGRANICZNE RAPORTY

KULTURA: MIEJSKA PRZYSZŁOŚĆ

UNESCO

Raport UNESCO powstał w związku z przyjętą przez organizację Agendą 2030 dla Zrównoważonego Rozwoju. W pierwszej części publikacji prezentowana jest obecna światowa sytuacja kultury i zrównoważonego rozwoju miejskiego, druga część skupia się na roli kultury w szerzeniu antropocentrycznego podejścia do zrównoważonego rozwoju urbanistycznego, zapewnieniu powszechnego dostępu do środowiska miejskiego wysokiej jakości oraz promowaniu polityki opartej o siłę kultury. Opracowanie zawiera również informacje na temat działań sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi podejmowanych w ramach istniejących programów UNESCO oraz szeroką gamę zaleceń dla zarządzających światowym dziedzictwem.

Punktem wyjścia dla autorów raportu jest teza o wzrastającym znaczeniu miast w międzynarodowej polityce, gospodarce i kulturze. Staną się one znaczącymi aktorami społecznymi w XXI wieku, jako miejsca spotkań międzykulturowych oraz związanego z tym rozwoju projektów i strategii.

Publikacja analizuje charakter urbanistyki poszczególnych kontynentów (na wybranych przykładach konkretnych miast) i stara się określić kierunek procesów miejskich, które będą następować na omawianych obszarach. Wskazuje również dobre praktyki, pozwalające organizować miasta wokół potrzeb mieszkańców, propagować pokój, tolerancję i integrację międzykulturową oraz kreatywność i innowacyjność miast. Wartości te, wraz z troską o ludzką skalę miast, rozsądne wykorzystanie dóbr kultury i demokratyczny dostęp do nich, poszanowanie środowiska naturalnego i zachowanie indywidualnej tożsamości danego miejsca oraz w połączeniu z rehumanizacją obszarów miejskich, poprawą stosunków między miastami a obszarami wiejskimi i zarządzania miastami, doprowadzą, w opinii autorów opracowania, do wypracowania harmonijnego i zrównoważonego rozwoju.

Oprac. Wojciech Głowacki

MIASTA KULTURY I TOŻSAMOŚĆ W EUROPIE

European Economic and Social Committee, Culture Action Europe,
Agenda 21 for Culture

Przygotowany na zlecenie Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego przez *Culture Action Europe (CAE)* i *Agenda 21 for Culture* raport stanowi szczegółowy przegląd faktów i liczb opisujących ekonomiczny wkład szeroko rozumianej kultury w gospodarkę. Ten temat jest analizowany z 4 perspektyw: kultury jako motoru wzrostu gospodarczego, instrumentu przekształcania miast, narzędzia służącego do integracji i budowania poczucia przynależności oraz filaru europejskiej tożsamości w Europie i poza nią.

Raport jest próbą wkładu w debatę na temat kluczowych wartości budujących Unię Europejską, jak: pokój, bezpieczeństwo, prawa człowieka, otwartość, przestrzeń wymiany i demokratycznej debaty, które – zdaniem autorów – są zagrożone.

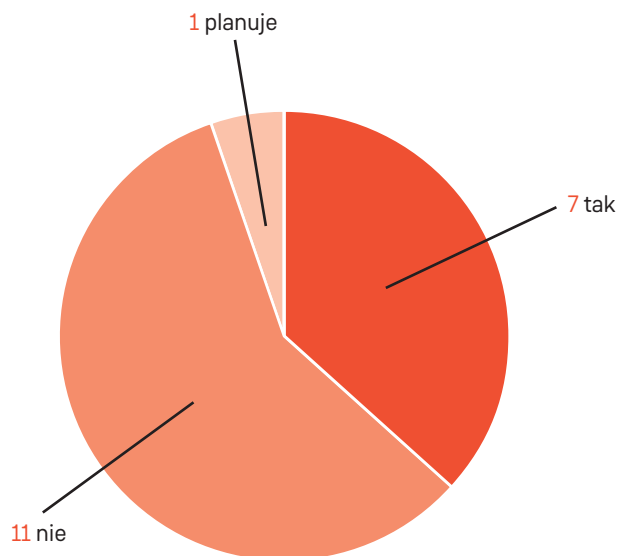
Raport podkreśla także ścisłe powiązania pomiędzy obszarami będącymi przedmiotem zaprezentowanej w nim analizy, tj.: kulturą, miastami oraz tożsamością. Autorzy zwracają uwagę, że na miasta i obszary miejskie silny wpływ wywiera tożsamość i kultura ludzi je zamieszkujących, przemieszczających się po nich oraz oddziałujących na nie w fizycznej lub wirtualnej przestrzeni. Tożsamość zaś ludzi jest formowana przez przestrzeń, w której żyją, oraz ich kulturę. Poniższy wykres przedstawia kulturalną różnorodność poszczególnych regionów Europy związaną z udziałem obcokrajowców w populacji w ogóle.

OTWARTY DOSTĘP

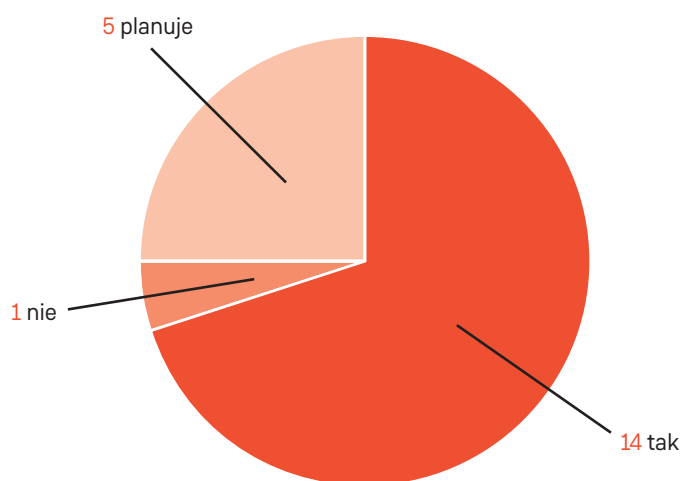
Jean-Claude Kita, Nathalie Duchange, Agnès Ponsati (Science Europe)

Raport organizacji Science Europe zrzeszającej instytucje zajmujące się wykonywaniem i finansowaniem badań – w tym Narodowe Centrum Nauki – przedstawia ich działania w kontekście upowszechniania i rozwijania otwartego dostępu do publikacji naukowych. Dokument prezentuje wyniki dwóch badań – ankiet wykonanych w 2012 r. przez Science Europe oraz w 2014 r. przez Global Research Council. Na ich podstawie stwierdzono, że większość regulacji dotyczących otwartego dostępu weszła w życie między 2006 a 2010 rokiem. Prawie wszystkie organizacje (81%) podpisały Berlińską Deklarację Otwartego Dostępu do Wiedzy Naukowej i Humanistycznej. Prawie $\frac{3}{4}$ natomiast (71%) zadeklarowało używanie konkretnej definicji „otwartego dostępu”, a 75% zapytanych o jej kryteria odwoływało się do Deklaracji Berlińskiej. Raport wskazuje także na wyzwania stojące przed instytucjami pragnącymi rozwijać otwarty dostęp, takie jak: pokrywanie opłat za dostęp do publikacji przez okres dłuższy niż czas trwania grantu badawczego czy podtrzymywanie partnerskich kontaktów z wydawcami jako czynnik niezbędny do redukcji kosztów transakcji.

CZY TWOJA ORGANIZACJA MA KONKRETNIE OKREŚLONE KRYTERIA, KTÓRE MUSZĄ ZOSTAĆ SPEŁNIONE, BY POKRYĆ KOSZTY DOSTĘPU DO ARTYKUŁÓW?

CZY TWOJA ORGANIZACJA MA JAKIEKOLWIEK FORMALNE REGULACJE DOTYCZĄCE OTWARTEGO DOSTĘPU DO PUBLIKACJI NAUKOWYCH?

SEKTORY KREATYWNE

BREXIT A „PRZEMYSŁY KREATYWNE”

Creative Industries Federation

W odpowiedzi na planowane referendum dotyczące wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, a następnie jego zaskakujący wynik, brytyjska federacja zrzeszająca przedstawicieli sektora kreatywnego przeprowadziła badania sondażowe wśród swoich członków oraz szereg dyskusji dotyczących zagrożeń, ale też szans wynikających z Brexitu. Spotkania prowadzono także z przedstawicielami brytyjskiego rządu.

Efektem badań i prowadzonych rozmów jest zbiór rekomendacji dla osób odpowiedzialnych za politykę kulturalną odnoszących się do czterech obszarów, wymagających zdaniem brytyjskich twórców szczególnej troski w kontekście wyjścia Wielkiej Brytanii z UE. Wyszczególnione obszary, na których zdaniem autorów powinna koncentrować się polityka kulturalna po Brexicie, to:

- talenty i umiejętności (możliwości ich rozwoju);
- fundusze;
- ramy prawne;
- handel i inwestycje.

KINEMATOGRAFIA

RÓŻNORODNOŚĆ I PRZEMYSŁ FILMOWY

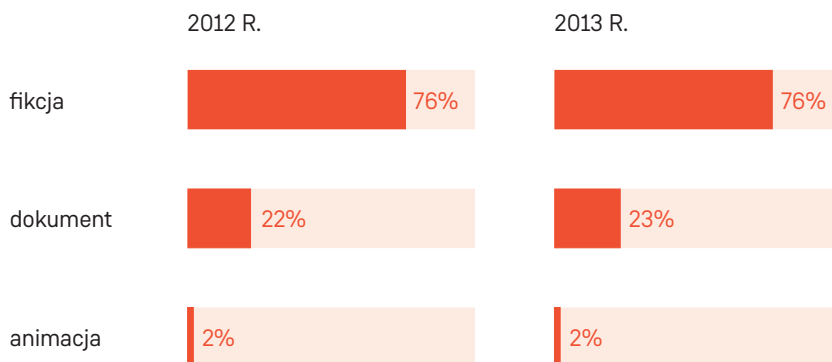
Luiz A. Albornoz (UNESCO Institute for Statistics)

Raport stanowi analizę badań ankietowych zrealizowanych przez UNESCO Institute for Statistics (UIS) obejmujących lata 2012–2013 i przeprowadzonych w 97 krajach. Nacisk został położony na relację pomiędzy różnorodnością kulturową a funkcjonowaniem przemysłu filmowego, zwłaszcza w kontekście filmów długometrażowych. Dokument rozpatruje więc pojęcie „różnorodności audiowizualnej”, którą rozumieć można na trzy sposoby, jako:

- różnorodność źródeł (dystrybutorów czy producentów);
- różnorodność filmów i w samych filmach;
- różnorodność publiczności.

Produkcja filmów długometrażowych wzrosła z 7478 w 2012 do 7610 w 2013 roku. Wzrasta także liczba koprodukcji. Zwrócono bowiem uwagę, że koprodukcje międzynarodowe docierają na dwa razy większy rynek niż produkcje krajowe. Generują także prawie trzy razy większe przychody. Raport omawia ponadto wielojęzyczność filmów oraz ich gatunków jako element różnorodności kulturowej, a także sposób odbioru utworów – uzależnienie od ceny czy widownię topowych produkcji.

PRODUKCJA FILMOWA Z PODZIAŁEM NA GATUNKI

TRENDY I KOMPETENCJE W EUROPEJSKICH SEKTORACH AUDIOWIZUALNYM I WYSTĘPÓW NA ŻYWO

European Skills Council for employment and training in the Audiovisual and Live Performance sectors

European Skills Council for Employment and Training in the Audiovisual and Live Performance Sectors (w skrócie Creative Skills Europe) to inicjatywa współfinansowana przez Komisję Europejską, pilotowana przez główne europejskie podmioty zrzeszające przedstawicieli sektora sztuk audiowizualnych i performatywnych.

Celem raportu opracowanego w ramach Creative Skills Europe było zebranie istniejących danych i analiz dotyczących pracy w tych sektorach. W badaniu uwzględniono dostępne dane dotyczące ośmiu krajów Unii Europejskiej: Belgii, Francji, Holandii, Wielkiej Brytanii, Estonii, Finlandii, Niemiec i Hiszpanii.

Zebrane dane pozwoliły na charakterystykę sektora, identyfikację trendów i obszarów wymagających interwencji. Autorzy wskazują na cyfryzację i niesprzyjający kontekst ekonomiczny jako dwa główne czynniki wpływające na sytuację kadry kultury i indywidualne kariery zawodowe. Przedstawiają rekomendacje i przykłady dobrych praktyk służących poprawie sytuacji sektora oraz podniesieniu i dostosowaniu kompetencji jego przedstawicieli do zmieniającego się kontekstu ekonomicznego i technologicznego.

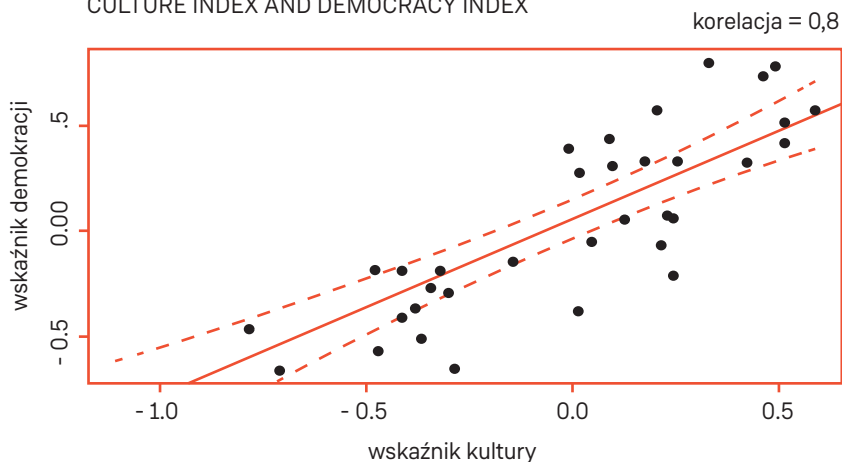
ZESTAW WSKAŹNIKÓW DOTYCZĄCYCH KULTURY I DEMOKRACJI

Hertie School of Governance dla Rady Europy

Hertie School of Governance przygotowało na zlecenie Rady Europy raport będący przewodnikiem dla osób odpowiedzialnych za kształtowanie polityki kulturalnej dotyczący badania kultury i demokracji, a przede wszystkim relacji pomiędzy tymi dwoma obszarami. W ramach projektu Indicator Framework On Culture And Democracy przygotowano zestaw wskaźników pozwalających mierzyć korelacje, jakie zachodzą pomiędzy kulturą a demokracją. Raport szczegółowo przedstawia, w jaki sposób model IFCD został zbudowany: jakie wymiary badanych zjawisk uwzględniono oraz jakie dane wykorzystano. Autorzy projektu próbują empirycznie udowodnić tezę, że działalność kulturalna i realizacja demokratycznych praw i wolności obywatelskich są ze sobą silnie związane.

IFCD jest przedstawiane jako użyteczne narzędzie do diagnozowania trendów w sferze kultury i demokracji w krajach europejskich ze szczególnym zwróceniem uwagi na dostęp do kultury i uczestnictwo w kulturze. Raport został nazwany przewodnikiem, ponieważ wskazuje, że IFCD, jako źródło danych, może stanowić podstawę dla kształtowania polityki kulturalnej.

CULTURE INDEX AND DEMOCRACY INDEX

5.

ARTYKUŁY NAUKOWE

UCZCIWE CENY KULTURY

H. Sonnbend, *Fairness constraints on profit-seeking: evidence from the German club concert industry*, „Journal of Cultural Economics”, vol. 40 (4), 2016

Dobra kultury wymykają się teoriom klasycznej ekonomii. Zgodnie z nimi wraz ze wzrostem popytu rosną ceny niezależnie od kosztów: nawet jeśli zorganizowanie koncertu w klubie (takim przykładem posługuje się autor artykułu) kosztuje tyle samo niezależnie od tego, w jaki dzień tygodnia ma się odbyć, to sam fakt, że na piątkowe i sobotnie wieczory jest więcej chętnych, powinien sprawiać, że ceny na koncerty weekendowe winny być droższe. Rynek koncertów klubowych dobrze opisuje model konkurencji monopolistycznej, w której każdy z produktów (koncertów) jest na swój sposób wyjątkowy i nie do zastąpienia przez koncerty innych wykonawców. Słuchacze są silnie związani z konkretnym artystą, w związku z czym narzucenie im wyższych cen w bardziej popularnych terminach koncertów nie powinno być trudne. A jednak okazuje się, że artyści często rezygnują z możliwości podyktowania wyższych opłat za wstęp na koncert (wykorzystania swojej siły monopolistycznej), wiedząc, że słuchacze źle oceniają ceny biletów odbiegające od „ceny uczciwej” (ang. *fair price*), czyli takiej, która równoważy koszty realizacji koncertu. Badanie przeprowadzone przez autora na danych kilkuset artystów, którzy koncertowali w różnych miastach w Niemczech w latach 2015–2016, pokazuje, że ceny koncertów weekendowych nie odbiegają istotnie od cen koncertów w pozostałe dni tygodnia. Wynik potwierdza, że odbiorcy kultury mają wyczucie „uczciwej ceny” dóbr kultury. W tym samym badaniu sprawdzono, że ceny biletów na koncerty w większych miastach są droższe. Dla słuchacza to zrozumiałe – koszty przygotowania koncertu w metropolii są większe niż w małym mieście (koszt wynajmu sali, wypożyczenia sprzętu, wynagrodzenia obsługi). Okazuje się zatem, że ceny kultury mocniej determinują czynniki podażowe niż wielkość popytu – przynajmniej tam, gdzie mowa o jednym z wielu artystów, „ekonomia gwiazd” wygląda zgoła inaczej.

KULTURA SAMORZĄDOWA

L. Håkonsen, K. Løyland, *Local government allocation of cultural services*, „Journal of Cultural Economics”, vol. 40 (4), 2016

Analiza lokalnych, samorządowych polityk kulturalnych to trudne przedsięwzięcie. Brak dobrych danych, trudności w uwzględnieniu zależności działań lokalnych od decyzji na szczeblu regionalnym i centralnym, niejasny wpływ zmiennych socjodemograficznych (struktura wiekowa, wykształcenie i tym podobne cechy lokalnej społeczności) zniechęcają ekonomistów i socjologów do badań. Podjęli się ich norwescy naukowcy, biorąc na warsztat dane norweskich gmin na przestrzeni lat 2002–2010.

Sektor kultury to, tak w Norwegii, jak i w innych krajach, także w Polsce, „przestrzeń wolności” dla samorządów, obszar, o którym mogą same decydować. Cóż z tego, zauważają autorzy, skoro ostatnie lata to rosnąca presja wywierana na samorządy przez wyższe szczeble administracji publicznej z zaleceniem zaspokajania przez gminy coraz szerszego spektrum świadczeń „państwa dobrobytu”. Nic więc dziwnego, że wyższe dochody własne gminy wiążą się z wyższymi wydatkami na kulturę w wielu obszarach (np. muzea czy dziedzictwo narodowe). Niezależne od zamożności gminy finansują w Norwegii te usługi kulturalne, które są silniej związane z edukacją: biblioteki i szkoły artystyczne. Do finansowania obu typów instytucji zmusza norweskie gminy prawo. Wydatki na biblioteki i edukację artystyczną nie rosną wraz z dochodami gminy, a w przypadku edukacji nawet nieznacznie spadają. Podzielenie samorządowych wydatków kulturalnych na kategorie pokazuje więc, że tylko niektóre z dóbr kultury można zaliczyć do dóbr luksusowych. Biblioteki i edukacja artystyczna to, przeciwnie, dobra podstawowe, z których nie rezygnuje się nawet przy niższym dochodzie.

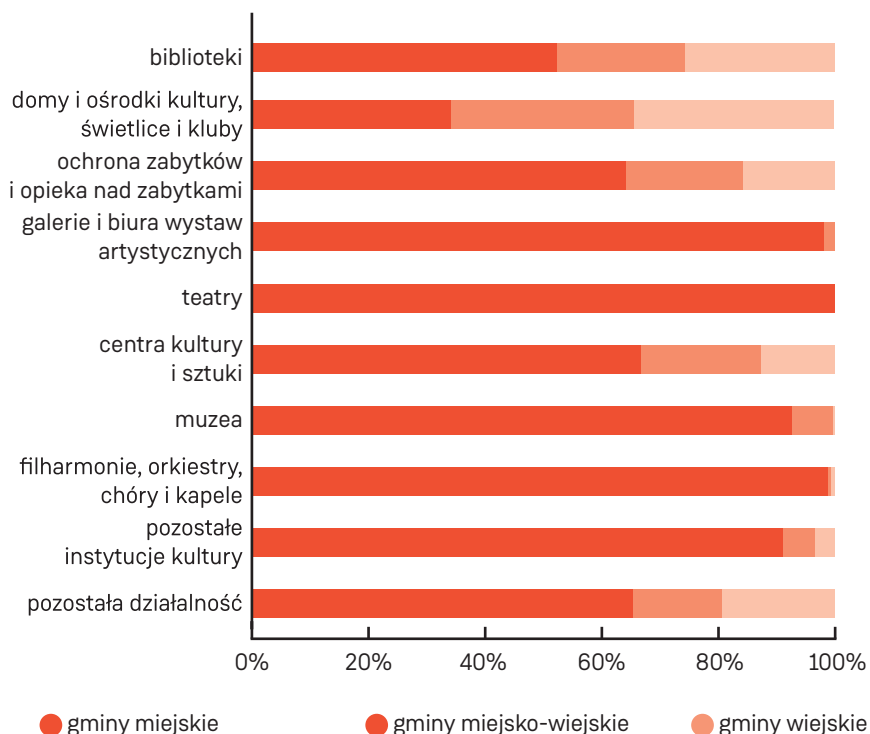
Lokalne wydatki na kulturę mają służyć lokalnej społeczności. Trzeba jednak pamiętać, że lokalne społeczności są mobilne i mieszkańcy mniejszych miast i wsi korzystają z oferty kulturalnej skoncentrowanej w większych ośrodkach. W związku z tym obserwuje się zjawisko nazywane w ekonomii „jazdą na gapę”: samorządy nie finansują części usług kulturalnych, wiedząc, że ich mieszkańcy i tak mają zapewniony do nich dostęp w sąsiedniej gminie. Samorządy specjalizują się: peryferyjne w dostarczaniu edukacyjnych usług kulturalnych, centralne w finansowaniu instytucji artystycznych czy muzeów.

Podobną sytuację obserwujemy w Polsce. Gminy wiejskie i miejsko-wiejskie zapewniają edukację kulturalną, finansując w dużym stopniu

domy i ośrodki kultury (ponad 50%) czy biblioteki (niecałe 50%). Miasta są z kolei odpowiedzialne za utrzymanie instytucji artystycznych – w 100% finansują teatry, od nich uzależnione są filharmonie, galerie i muzea. Ciekawą różnicą między Polską a Norwegią jest udział wydatków na ochronę zabytków. W Norwegii wydatki na dziedzictwo kulturowe stanowiło w obserwowanych latach nieco ponad 0,5% ogółu samorządowych wydatków na kulturę. W Polsce w 2015 r. to niemal 4%, co więcej mają w nim udział wszystkie gminy – także gminy wiejskie. Jak piszą autorzy artykułu: „[W Norwegii] posiadamy więcej natury niż kultury, którą należy chronić!”.

Samorządowe wydatki na kulturę to niejednorodny obszar badań – wydatki na różne cele w różnych samorządach są w różny sposób powodowane sytuacją ekonomiczną, demograficzną, a nawet polityczną. To najważniejszy wniosek płynący z artykułu, który zachęca do przyglądania się publicznym statystykom wydatków na kulturę bardziej szczegółowo.

UDZIAŁ RÓŻNYCH TYPÓW GMIN W FINANSOWANIU KULTURY (POLSKA, 2015 R.)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

RYNEK KSIĄŻKI

S. Peltier, F. Benhamou, M. Touré, *Does the long tail really favour small publishers?*, „Journal of Cultural Economics, vol. 40 (4), 2016

Rynek książki, podobnie jak inne przemysły kultury, twierdzą autorzy, charakteryzuje oligopolistyczna struktura (główni gracze to kilka dużych firm o znacznej sile rynkowej) i zjawisko „zwycięzca bierze wszystko” (ang. *winner-take-all*), które polega na tym, że zdecydowaną większość rynku stanowi sprzedaż kilku produktów – bestsellerów. Zgodnie z koncepcją „długiego ogona” (ang. *long-tail effect*) digitalizacja produkcji, dystrybucji, promocji i konsumpcji powinna sprzyjać powiększaniu się sprzedaży produktów niszowych:

- Zmniejszające się w erze digitalizacji koszty produkcji powodują większe zróżnicowanie produkcji (więcej książek jest produkowanych, produkowane są także te, których wydawanie w systemie tradycyjnym by się nie opłacało).
- Znika ograniczenie „długości półki” w tradycyjnym sklepie i znacznie zmniejszają się koszty dystrybucji.
- Nowe media (Facebook, Twitter, blogi itp.) pomagają spotkaniu popytu i podaży: czytelnicy mają lepszą wiedzę o wydawanych książkach.

Autorzy pytają: czy na zmianach związanych z digitalizacją korzystają mali wydawcy, czy też wciąż beneficjentami są największe wydawnictwa?

Koncentracja rynku internetowego jest mniejsza niż na rynku tradycyjnym, odnotowują autorzy, zatem faktycznie to w Internecie możemy mieć do czynienia z większą liczbą wydawnictw i publikacjami niszowymi. Co więcej, zróżnicowanie koncentracji między rynkiem tradycyjnym a internetowym rośnie. Świadczy to o tym, że z czasem największe wydawnictwa nie zdołały zaadaptować się do sprzedaży on-line na tyle, by uzyskać taki sam udział w rynku, jak off-line. Beneficjentem zmian są zasadniczo mali wydawcy, choć w przypadku rynku francuskiego, który analizują autorzy, zależy to w dużej mierze od rodzaju wydawanych książek (mali wydawcy zyskują na rynku literatury, ale na rynku komiksu ze zmian korzystają wciąż główni gracze rynkowi).

W porównaniu z opisami zachodnich rynków książki na naszym wydaje się panować stosunkowo duża konkurencja (aż 35 dużych wydawnictw, które stanowią tylko 75% rynku). Jakie wydawnictwa w tych warunkach zyskują na rozrastaniu się internetowego rynku książki? To pytanie, na które mogliby spróbować odpowiedzieć autorzy polskich raportów poświęconych rynkowi książki.

UDZIAŁ WYDAWNICTW W RYNKU W 2014 ROKU (w podziale według wielkości)				
	liczba podmiotów w grupie	Przychód ze sprzedaży w grupie (w mln zł)	Euro (mln)	Procentowy udział w rynku
DUŻE WYDAWNICTWA Roczny przychód > 4 mln euro	35	1800	436,6	75,0
ŚREDNIE WYDAWNICTWA Roczny przychód od 200 tys. euro do 4 mln euro	ok. 250	558	131,0	22,5
MAŁE WYDAWNICTWA Roczny przychód < 200 tys. euro, przy co najmniej dwóch wydanych tytułach	ponad 1,500	49	11,5	2,0
WYDAWNICTWA NIEAKTYWNE wydające książki okazjonalne	ponad 4,000	12	2,8	0,5

Źródło: *Rynek książki w Polsce 2015, 2016*, s. 2, on-line: http://www.instytutksiazki.pl/upload/Files/polish_book_market_2015_PL_popr.pdf.

NAJGORSZE FILMY ŚWIATA W ZGLOBALIZOWANYM ŚWIECIE

Film Policy in a Globalised Cultural Economy, numer specjalny
„International Journal of Cultural Policy”, vol. 22 (5), 2016

Przemysł filmowy to jeden z najważniejszych “przemysłów kreatywnych” (ang. *creative industries*), sfera kultury zdominowana przez prywatnych producentów. Choć niewątpliwie jest sztuką, film początkowo był dofinansowywany ze środków publicznych nie tyle ze względu na walory artystyczne, co raczej na potencjał komercyjny i w służbie stymulowania przedsiębiorczości, innowacyjności i kreatywności w ogóle. Do niedawna drugim motywem publicznych dotacji dla filmu było utrzymanie zróżnicowanych form rodzimej (narodowej i regionalnej) kulturowej ekspresji. Wpływać na przemysł filmowy oznaczało mieć pod kontrolą kluczowy obszar wytwarzania treści symbolicznych. Wraz z erą globalizacji cele publicznego finansowania filmu nieco się zmieniły. Celem stało się „pozycjonowanie” rodzimej twórczości filmowej na globalnym rynku i wychodzenie naprzeciw możliwości tworzenia filmów w ramach międzynarodowych koprodukcji. Numer specjalny czasopisma przynosi opis procesu globalizacji przemysłu filmowego z perspektywy polityk kulturalnych wybranych państw. Jednym z ważnych spostrzeżeń pojawiającym się w kilku artykułach jest fakt, że próby wspierania filmu w warunkach globalizacji służą raczej największym światowym producentom i korporacjom medialnym niż lokalnym twórcom i lokalnym gospodarkom. Skutkuje to m.in. pogarszającymi się warunkami pracy i stopniowo podważanym statusem pracowników rynku filmowego. Ważnym zjawiskiem charakteryzującym przemysł filmowy na przestrzeni kilkudziesięciu lat okazuje się oddzielenie sektora produkcji od sektora dystrybucji (prezentowania filmów widzom). Wg jednej z autorek, A. De la Garza, efektem tego procesu jest zmniejszenie zróżnicowania oferty dostępnej widzom w multipleksach (najczęściej odwiedzanych kinach). W związku z tym rekomenduje, by wsparcie rynku filmowego kierować nie tylko do producentów, ale także ku poszerzeniu dostępności i wzmocnieniu bogactwa kulturowego.

K. Sarkhosh, W. Menninghaus, *Enjoying trash films: underlying features, viewing stances, and experiential response dimensions*, „Poetics”, vol. 57, 2016

Elementem zglobalizowanego rynku filmowego jest „sektor filmów klasy B”, na poły amatorskich, nisko-budżetowych, kiczowatych czy kampowych, „trash films” – jak nazywają je autorzy artykułu. Zastanawia ich fenomen: jak złe filmy, identyfikowane jako tanie i bezwartościowe, mogą jednak stanowić przedmiot zainteresowania, być oglądane z entuzjazmem i przynosić rozrywkę? Badanie publiczności tych filmów pokazało, że nie tylko mają one wartość rozrywkową, ale także są traktowane jako pozytywna odskocznia od kina mainstreamowego. Co więcej, widzowie złych filmów to jednocześnie często widzowie kina artystycznego – „wszystkożercy” współczesnej kultury, prezentujący ironiczną postawę dzisiejszego kinomana.

6.

KSIAŻKI

FOOD AND MUSEUMS

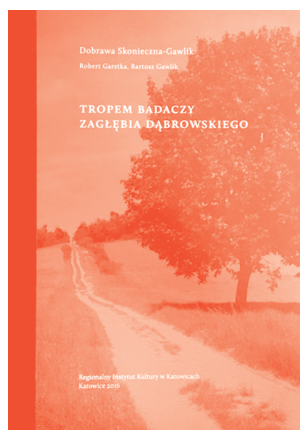
Nina Levent and Irina D. Mihalache (red.), Bloomsbury Academic, 2016

Food and Museums to pierwsza interdyscyplinarna książka, która pisze o roli jedzenia w muzeach. Jak przekonują jej redaktorzy, muzea opowiadają o jedzeniu poprzez wystawy, kolekcje i narracje. Z drugiej strony jedzenie jest częścią muzeów, przy których powstają restauracje, kawiarnie i stołówki. Teksty przedstawione w książce prezentują zróżnicowane ujęcia tematu: teoretyczne, historyczne i antropologiczne. Autorzy przeprowadzili wywiady z pracownikami muzeów, artystami, szefami kuchni. W zbiorze przedstawiona jest nawet analiza korzystająca z dorobku neuronauk. Książka podkreśla bogactwo znaczeń (kulturowych, społecznych i politycznych) przypisywanych jedzeniu dzisiaj i w przeszłości.

Analiza muzeów z punktu widzenia roli jedzenia może zainteresować muzeologów, przedstawicieli *food studies*, kulturoznawców, profesjonalistów pracujących w muzeach, jak również specjalistów od żywienia.

INTERNATIONAL ENTREPRENEURSHIP IN THE ARTS

Lidia Varbanova, Routledge, 2016

Publikacja dotyczy przedsiębiorczości w świecie artystycznym w kontekście międzynarodowym. Autorka wyszła z założenia, że w obliczu niedoboru środków finansowych na sztukę przedsiębiorczość odgrywa coraz większą rolę. Artysty i menadżerowie kultury muszą wciąż poszukiwać nowych, innowacyjnych metod i narzędzi umożliwiających prowadzenie swoich projektów w wymiarze

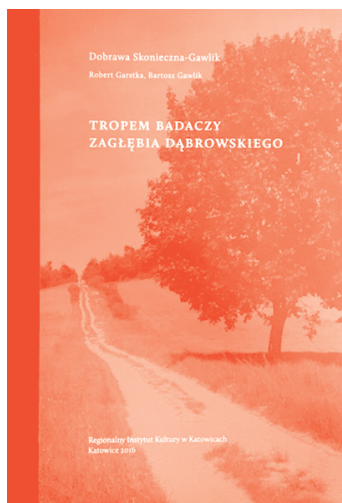
międzynarodowym. Ma to także na celu zwiększenie własnej publiczności i zachęcenie potencjalnych inwestorów.

Rozwój sektora kreatywnego staje się coraz ważniejszym elementem ekonomicznym. Kreatywność istotna jest nie tylko w wymiarze osobistej ekspresji artysty, ale ma także znaczenie jako narzędzie pozwalające wpływać na społeczeństwo i wspierać rozwój gospodarczy. Co za tym idzie sprzyja tworzeniu nowych miejsc pracy m.in. poprzez przekształcanie idei artystycznych w modele biznesowe.

Publikacja przedstawia teoretyczne ramy dla rozwoju idei aż do jej rozprzestrzenienia za granicami kraju, w którym dany pomysł powstał (opatrzone międzynarodowymi przykładami), a także sposób przeniesienia modeli i narzędzi przedsiębiorczości na szczeblu międzynarodowym na sektor kreatywny.

TROPEM BADACZY ZAGŁĘBIA DĄBROWSKIEGO

Dobrawa Skonieczna-Gawlik, autorzy fotografii: Robert Garstka, Bartosz Gawlik, Regionalny Instytut Kultury w Katowicach, 2016

Publikacja *Tropem badaczy Zagłębia Dąbrowskiego* podsumowuje badania etnograficzne realizowane przez Regionalny Instytut Kultury na terenie Zagłębia Dąbrowskiego w ciągu ostatnich dwóch lat. Udokumentowane obserwacje i wywiady etnograficzne były prowadzone między innymi w tych miejscowościach regionu, w których wizyty etnograficzne miały miejsce już kilkanaście i kilkadziesiąt lat temu. Dzięki temu możliwe stało się uchwycenie przemian tamtejszej kultury. Szczególny nacisk w pu-

blikacji położony jest na kwestię obrzędowości, a opis tradycyjnej kultury Zagłębia Dąbrowskiego wzbogaca materiał fotograficzny.

CULTURE AND HUMAN RIGHTS: WROCLAW COMMENTARIES

Andreas J. Wiesand, Kalliopi Chainoglou, Anna Sledzinska-Simon
with Yvonne Donders (red.), De Gruyter, Berlin/Boston and ARCult Media,
Kolonja 2016

W ramach programu Europejskiej Stolicy Kultury we Wrocławiu ukazała się publikacja w języku angielskim poświęcona związkom kultury i praw człowieka. Wydanie publikacji w języku polskim planowane jest na 2017 r. Książka ma formę encyklopedii, a opracowane hasła dotyczą takich tematów, jak: wolność słowa i swobody wyrazu, dziedzictwo, prawa religijne i językowe, prawo dostępu do kultury, prawa mniejszości. W powstanie publikacji zaangażowani byli specjaliści z całego świata, a zespołem kierował Andreas Wiesand,

niemiecki badacz kultury. W zamyśle autorów publikacja ma być użytecznym narzędziem dla wszystkich zaangażowanych w kształtowanie polityki kulturalnej i opinii publicznej.

7.

Z PROGRAMU BADAWCZEGO NCK

ODBIÓR ŚWIATOWYCH DNI MŁODZIEŻY I JEGO KULTUROWE KONTEKSTY. BADANIA UCZESTNIKÓW ŚWIATOWYCH DNI MŁODZIEŻY KRAKÓW 2016

Organizatorzy badania:

Narodowe Centrum Kultury

Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego

Realizator badania: Fundacja PAIDEIA

Zespół Badawczy:

Sławomir Nowotny, dr Maria Rogaczewska,

dr Sławomir Mandes, Jonathan Scovil, Wojciech Wilk, Anna Kozak

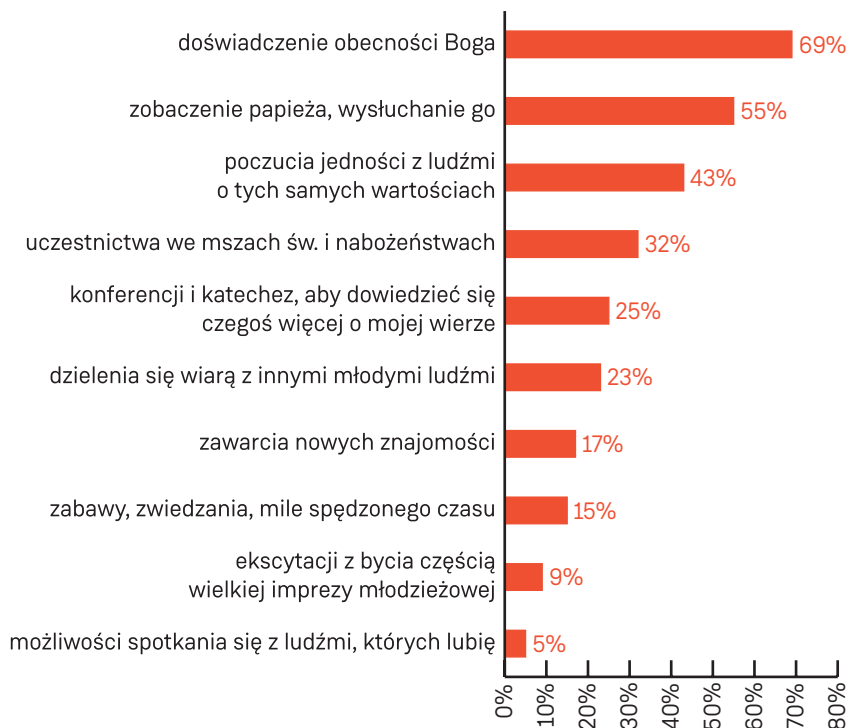
NOTA METODOLOGICZNA

Celem badania była charakterystyka odbioru Światowych Dni Młodzieży Kraków 2016 oraz wskazanie jego kulturowych uwarunkowań.

W badaniu wykorzystano ilościowe i jakościowe metody badawcze. Analiza ilościowa struktury zbiorowości uczestników zarejestrowanych przez organizatorów miała na celu określenie skali uczestnictwa polskiej młodzieży w poszczególnych diecezjach (Dni w Diecezjach) oraz w spotkaniu z papieżem w Krakowie. Jednym z ważniejszych komponentów badania było badanie sondażowe pielgrzymów polskich zrealizowane przed (9–25 lipca) oraz po ŚDM (26 sierpnia – 11 września), za pośrednictwem Departamentu Rejestracji i Przyjęcia Pielgrzymów Komitetu Organizacyjnego ŚDM. Liderom wszystkich zarejestrowanych grup pielgrzymów z Polski został rozesłany e-mailem list zapraszający do udziału w badaniu z prośbą o przekazanie go uczestnikom grup. Ankietę przed ŚDM wypełniło łącznie 3142 polskich pielgrzymów, ankietę po – 1089 osób. Komponent jakościowy badania obejmował wywiady pogłębione z polskimi pielgrzymami oraz zogniskowane wywiady grupowe z wolontariuszami. W okresie Dni w Diecezjach (dalej „DwD”) poprzedzających ŚDM w Krakowie (20–25 lipca) przeprowadzono 40 pogłębionych wywiadów indywidualnych z przyszłymi pielgrzymami w pięciu diecezjach: tarnowskiej, drohiczyńskiej, warszawskiej i warszawsko-praskiej oraz szczecińsko-kamieńskiej. W każdej diecezji respondentów dobierano w dwóch rodzajach parafii: wiejskiej i miejskiej. Osoby, z którymi prowadzono indywidualne,

pogłębione wywiady przed ŚDM, były po wywiadzie proszone o prowadzenie dzienniczka nagrywanego na dyktafon w trakcie swego udziału w wydarzeniach. Zgodę wyraziło 31 osób. Komponent badania polegający na przeprowadzeniu 12 zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI) z polskimi wolontariuszami, którzy pomagali przybyłym pielgrzymom zagranicznym podczas DwD, zostało przeprowadzonych w sierpniu i wrześniu. Wywiady prowadzono w pięciu diecezjach objętych wywiadami indywidualnymi z pielgrzymami, a ponadto w diecezji krakowskiej. W każdej diecezji przeprowadzono po dwa wywiady grupowe. Badanie zostało wzbogacone analizą prasy światowej dokonaną między 1 lipca a 15 sierpnia, obejmującą dwadzieścia tytułów z Anglii, Australii, Stanów Zjednoczonych, Rosji, Francji, Niemiec i Hiszpanii. Kryterium wyboru stanowił przede wszystkim jeden z dominujących w kraju nakładów. Analizowano artykuły dotyczące Polski w kontekście organizowanych Światowych Dni Młodzieży.

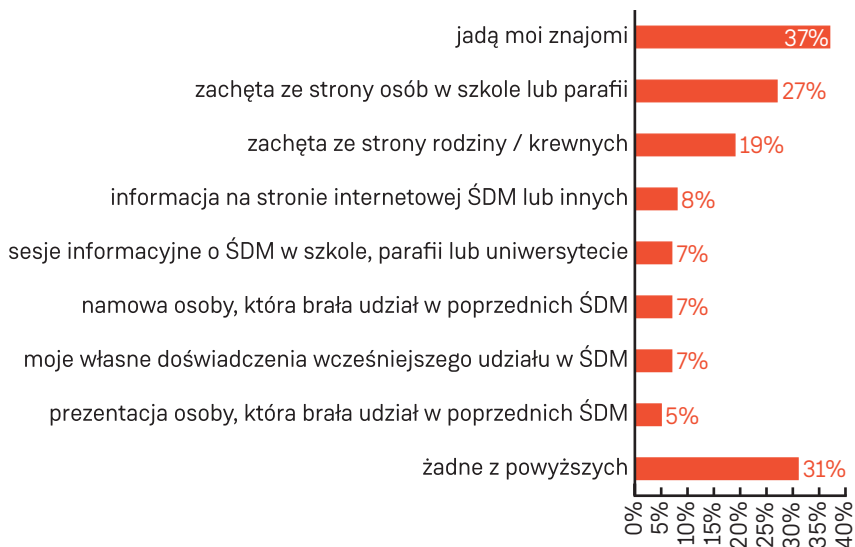
CZEGO NAJBARDZIEJ OCZEKUJESZ OD ŚDM?

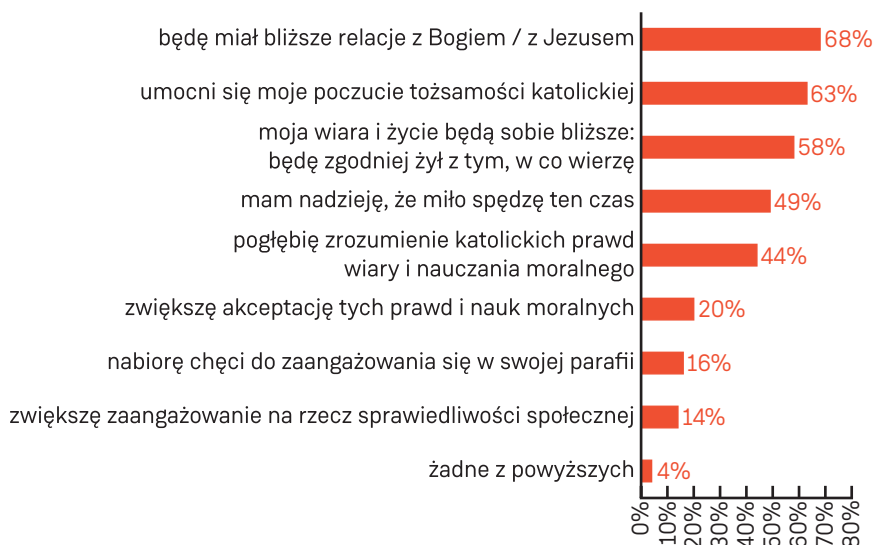
UWAGA:

Badani mogli wybrać trzy odpowiedzi, dlatego częstości nie sumują się do 100%

CO LUB KTO WPŁYNAŁ NA TWOJĄ DECYZJĘ, ABY WZIĄĆ UDZIAŁ W ŚDM?

JAKIE KORZYŚCI PRZYNIESIE CI UDZIAŁ W ŚDM?

UWAGA: Badani mogli wybrać trzy odpowiedzi, dlatego częstości nie sumują się do 100%

CO CI SIĘ PODOBAŁO PODCZAS ŚDM?

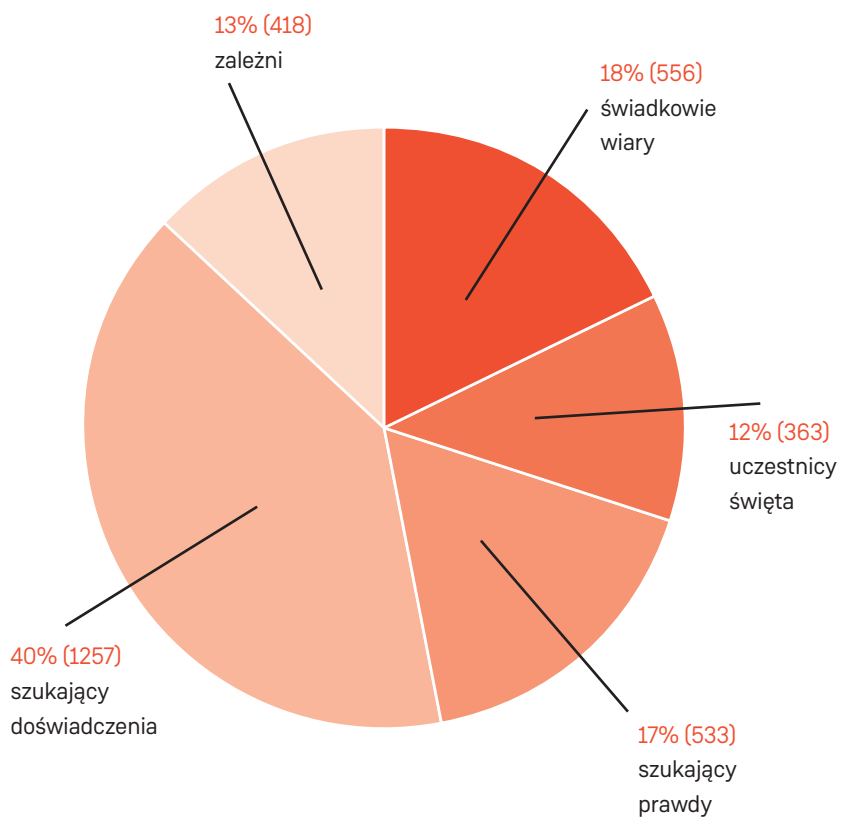

Na podstawie rozkładów odpowiedzi na trzy pytania ankiety internetowej dotyczące motywacji, oczekiwanych korzyści oraz zachęt do udziału w ŚDM – dokonano następującej segmentacji badanych:

- ŚWIADKOWIE WIARY jadą do Krakowa, *by uczestniczyć we mszach św. i nabożeństwach, poczuć jedność z ludźmi o tych samych wartościach oraz dzielić się wiarą z innymi młodymi ludźmi, a zachętę do tego znaleźli przede wszystkim w sobie (moje własne doświadczenia wcześniejszego udziału w ŚDM);* rzadziej myślą w kategoriach *korzyści z udziału w ŚDM*; to segment, któremu najbliższe do idei „wspólnoty wiary”; dominuje tu motywacja liturgiczno-ewangelizacyjna;
- UCZESTNICY ŚWIĘTA poszukują przede wszystkim *zawarcia nowych znajomości, możliwości spotkania ludzi, których lubią, zabawy, zwiedzania, miłe spędzonego czasu, a także ekscytacji z bycia częścią wielkiej imprezy młodzieżowej;* zdecydowali się, *bo jadą ich znajomi, a także zachęceni przez rodzinę; miłe spędzenie czasu w trakcie*

- ŚDM jest dla nich ważną korzyścią; w tym segmencie dominuje „zasada przyjemności”; dominuje tu motywacja rekreacyjno-towarzyska;
- SZUKAJĄCY DOŚWIADCZENIA jadą do Krakowa, *by zobaczyć papieża oraz doświadczyć obecności Boga*; zwykle nie kierowali się zachętami zewnętrznymi, oczekują natomiast, że udział w ŚDM przyniesie im liczne *korzyści* – o charakterze zarówno religijnym: *zbliżenie swego życia do tego, w co wierzą; bliższe relacje z Bogiem / z Jezusem oraz zwiększenie akceptacji katolickich prawd i nauk moralnych*, jak też społecznym: *większe zaangażowanie na rzecz sprawiedliwości społecznej oraz nabranie chęci do zaangażowania się w swojej parafii*; to segment łączący religię z potrzebą „działania na rzecz wspólnoty”; dominuje tu motywacja doświadczenia religijnego;
 - SZUKAJĄCY PRAWDY jadą na ŚDM dla *konferencji i katechez, aby dowiedzieć się czegoś więcej o swojej wierze*, oczekują zaś korzyści w postaci *pogłębienia swojego zrozumienia katolickich prawd wiary i nauczania moralnego*; segment skupionych na własnej wierze i przeżywających ją raczej indywidualnie niż we wspólnocie („wiera indywidualistów”); dominuje tu motywacja intelektualna;
 - ZALEŻNI to osoby, które zdecydowały się na udział w ŚDM nie tyle z silnych potrzeb wewnętrznych, co raczej pod wpływem zewnętrznych zachęt: ze strony *osób w szkole lub parafii* lub *osoby, która brała udział w poprzednich ŚDM*, a także pod wpływem źródeł informacji, takich jak *sesje dotyczące ŚDM w szkole, parafii lub uniwersytecie* czy *strony internetowe* – własna ŚDM lub inne; dominuje tu motywacja zewnętrzna.

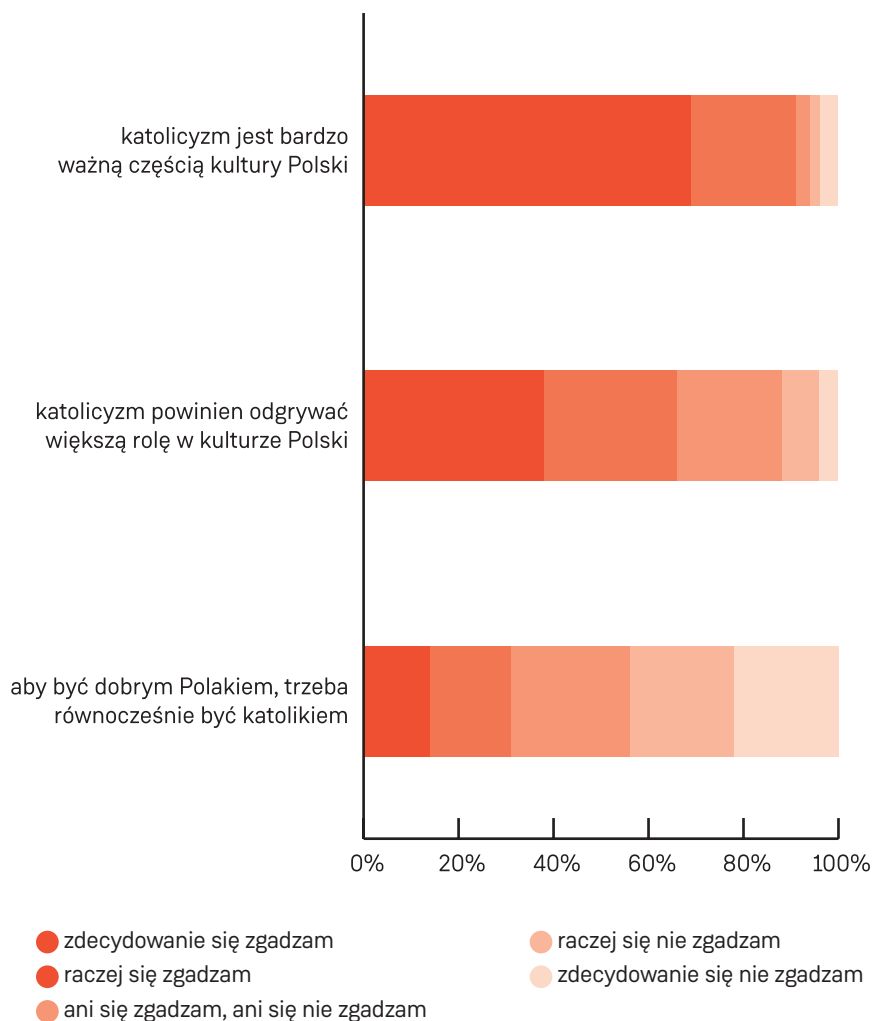
UDZIAŁ SEGMENTÓW W ZBIOROWOŚCI BADANEJ
(PRZY NAZWACH SEGMENTÓW PODANO LICZEBNOŚCI)

TOŻSAMOŚĆ RELIGIJNA A TOŻSAMOŚĆ NARODOWA

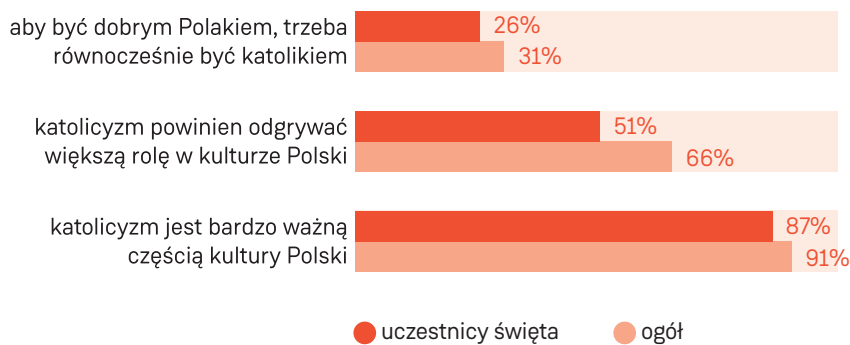
Ponad 90% badanych zgadza się (raczej lub zdecydowanie) z opinią, że katolicyzm jest bardzo ważną częścią kultury Polski. Zdanie, że katolicyzm powinien odgrywać większą rolę w kulturze Polski, podziela już tylko dwóch na trzech badanych. Z kolei stwierdzenie, że trzeba być katolikiem, aby być dobrym Polakiem, aprobuje jedynie 31% (więcej – 44% jest zaś przeciwnego zdania).

OPINIE O ZWIĄZKACH KATOLICYZMU Z POLSKOŚCIĄ

Analiza zróżnicowania poglądów w kwestiach powiązania katolicyzmu z polskością w poszczególnych segmentach badanych przynosi dwa istotne spostrzeżenia. Tylko osoby zaliczone do segmentu świadków wiary istotnie częściej (73%) niż ogół (66%) aprobują i to tylko jedną z tych opinii – mianowicie, że katolicyzm powinien odgrywać ważną rolę w kulturze Polski. Najslabiej natomiast opinię tę podziela segment uczestników święta – aż o 15 punktów procentowych rzadziej niż wśród ogółu. Różnice w odniesieniu do pozostałych dwóch kwestii w tym segmencie nie są duże, lecz istotne statystycznie:

OPINIE „UCZESTNIKÓW ŚWIĘTA” O ZWIĄZKACH KATOLICYZMU Z POLSKOŚCIĄ NA TLE OGÓŁU

Innym czynnikiem, który w pewnym stopniu różnicuje opinie w tych trzech kwestiach, jest doświadczenie wcześniejszego udziału w ŚDM: podnosi nieco częstość przekonania, że katolicyzm jest bardzo ważną częścią kultury Polski, znacznie bardziej zaś częstość przekonania, że katolicyzm powinien odgrywać ważną rolę w kulturze Polski. Natomiast opinia, że trzeba być katolikiem, aby być dobrym Polakiem, jest podzielana równie często niezależnie od wcześniejszego uczestnictwa w ŚDM (nawet ci, którzy już uczestniczyli, wyrażają ją nieco rzadziej).

POLSKA JAKO GOSPODARZ ŚDM

Obraz Polski zarysowany w zagranicznych mediach był bardzo jednorodny. Zdecydowana większość opisów dotyczyła tych samych kwestii – (A) niechęci do przyjmowania uchodźców; (B) konserwatyzmu, w szczególności rządowego; (C) polskiego Kościoła. Mimo że czasem zauważano ścieranie się stronnictw, bez wahania określano, po której stronie stoi większość.

W prasie praktycznie nie przedstawiano informacji innych niż dotyczące sytuacji politycznej lub społecznej, ewentualnie dotyczące historii Polski. Nie odnoszono się do dorobku kulturalnego, architektury i samego wyglądu polskich miast czy innych wrażeń z pobytu.

Polska jako organizator Światowych Dni Młodzieży została przedstawiona w pozytywnym świetle. W zasadzie, poza dwoma wzmiankującymi frekwencję, nie pojawiły się artykuły negatywne. Taki stosunek informacji pozytywnych do negatywnych wydaje się bardzo dobry. W szczególności zwraca uwagę brak tych drugich – od organizatora oczekuje się, że wszystko będzie dopięte na ostatni guzik i zazwyczaj wszelkie niedociągnięcia zostają szybko wypunktowane.

ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW OKREŚLAJĄCYCH POLSKĘ JAKO ORGANIZATORA (PRASA ZAGRANICZNA)

	INFORMACJA	LICZBA ARTYKUŁÓW
ORGANIZACJA	Pozytywna ocena lub podkreślenie podjętych starań	12
	Negatywna ocena lub wskazanie niedociągnięć	0
BEZPIECZEŃSTWO	Podkreślone wysokie środki bezpieczeństwa	20
	Podkreślony niedostatek środków bezpieczeństwa	0
	Wskazanie, że ŚDM to impreza specjalnego ryzyka	7
	Wskazanie, że ŚDM to impreza specjalnego ryzyka, bez jednoczesnego podkreślenia wysokich środków bezpieczeństwa	2
FREKWENCJA	Podkreślony wyjątkowo duży rozmiar imprezy	9
	Podkreślona rozczarowująca frekwencja	2
	Liczba uczestników wyrażona w co najmniej setkach tysięcy, bez jednoczesnego podkreślenia rozmiaru imprezy	29

Nowości Badawcze NCK 4 / 2016
© Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2016

REDAKCJA

dr Tomasz Kukołowicz (Redaktor naczelny, NCK)
Wojciech Głowacki (MISH UW)
Zuzanna Maciejczak, Marlena Modzelewska, Katarzyna Zarzycka (NCK)
dr Marcin Poprawski (Instytut Kulturoznawstwa UAM,
Regionalne Obserwatorium Kultury UAM)
Aleksandra Wiśniewska (Wydział Nauk Ekonomicznych UW)

KONTAKT

Dział ds. Badań Narodowego Centrum Kultury
tel. 22 21 00 135 lub 22 21 00 186
e-mail: tkukolowicz@nck.pl

Opracowanie graficzne i skład: Poważne Studio
Druk: UNI-DRUK Wydawnictwo i Drukarnia, ul. Przemysłowa 13, 62-030 Luboń

ISSN (wersja drukowana): 2451-2214
ISSN (wersja elektroniczna): 2451-4128

Nakład 500 egz.

WYDAWCA

dr Mateusz Werner (Wicedyrektor ds. Badań i Strategii Kultury, NCK)

ul. Płocka 13
01-231 Warszawa
<http://nck.pl>
<http://sklep.nck.pl>

Narodowe Centrum Kultury jest instytucją państwową,
działającą na rzecz rozwoju kultury w Polsce